

**T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER BİLİM DALI**

**ORTAÖĞRETİM SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
GELECEK İLE İLGİLİ MESLEKİ
BEKLENTİLERİNİN BAZI ÖZLÜK NİTELİKLERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. HASAN YILMAZ

HAZIRLAYAN

Elif Nur ELMACI

KONYA 2007

ÖZET

Bu araştırmada ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin gelecekle ilgili mesleki beklentilerinin bazı özlük niteliklerine göre farklılaşması incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma evrenini, 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Karabük İl Merkezi’nde öğrenim gören ortaöğretim son sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem tesadüfi yöntemle seçilmiştir.

Verilerin toplanmasında, oluşturulan ‘Gelecekle İlgili Mesleki Beklenti Anketi ve Özlük Nitelikleri Belirleme Formu’ kullanılmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 10.0 paket programı kullanılmıştır. Sorular, cevap verenlerin yüzdesine ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonucunda, cinsiyet farkı olmaksızın, öğrenciler aşağıda belirtilen özelliklerin bulunduğu mesleklerde çalışmak istemektedirler:

- Toplumda saygı gören,
- Kıyafet zorunluluğu olmayan,
- Lüks yaşam sağlayan,
- Kazancı bol olan,
- Sürekli yükselebileceği,
- Yeteneklerini sergileyebileceği,
- Çalışma saatlerinin aile yaşantılarını etkileyemeyeceği,
- Resmi tatillerini kullanabileceği,

Devlet işine rahatça girebileceği ve kendilerini sıkmayacak bir meslekte çalışmak isteyen kız öğrencilerin cevapları, erkek öğrencilere göre daha olumludur.

Yetiştığı çevrede çalışmak isteyen, az çabayla çok para kazanabileceği, gösterişli bir meslekte çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları, kız öğrencilerden daha olumludur.

Ailelerinin aylık gelir düzeyi ne olursa olsun öğrenciler, gelecekte seçecekleri mesleğin, onlara kazancı bol olup, lüks yaşam sağlamasını istemektedir.

Anne-babalarının eğitim durumları ne olursa olsun öğrenciler, sürekli yükselebileceği bir meslekte çalışmak istemektedir.

Okudukları alan ne olursa olsun devlet işine rahatça girebileceği meslekte çalışmak istemektedir.

ABSTRACT

This research is about the difference of Professional expectations of Secondary Education senior classes according to essential characteristics.

The universe of the research includes senior class students who are educated in fields of Secondary education in Central Karabük.in 2006-2007. The students to be applied for the universe of the research are chosen randomly.

Survey of Professional Expectations for the Future and Essential Characteristics Determination Form are used for the research.

The research data is analyzed by SPSS.10 package program. The questions are compared between the percentage of the answerer numbers and some essential characteristics.

According to the findings of the research; without gender difference, students want to work in a profession which has tendency of high-status, free attire, high income, professional rise, which is suitable for their abilities, which lets using formal holidays and which doesn't effect their family life.

The answers of female students who prefer to work in a profession which enables them to work for the government and which doesn't fully occupy their lives are more positive than the male students' answers.

The answers of male students who prefer to work in a profession in their hometowns, which enables them to gain much with little effort and which is more prestigious are more positive than the female ones'.

No matter how high their families earn monthly, students prefer to work in a profession which serves them for luxury and high income.

No matter how high is the education level of their families, students prefer a profession, in which they can continuously get rise.

Students want to work in a profession which enables them to work for the government easily.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	2
ABSTRACT.....	4
İÇİNDEKİLER.....	6
TABLolar.....	7
ÖNSÖZ.....	11

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	12
Problem Cümlesi	14
Alt Problemler	14
Varsayımlar.....	15
Sınırlılıklar.....	15
Tanımlar.....	15
İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	16

BÖLÜM II

YÖNTEM.....	34
Evren ve Örneklem.....	34
Veri Toplama Araçları.....	34
İstatistiksel Teknikler	35

BÖLÜM III

BULGULAR	39
----------------	----

BÖLÜM IV

TARTIŞMA VE YORUM.....	65
------------------------	----

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	68
KAYNAKLAR.....	71
EKLER.....	73

- EK1 Mesleki Beklenti Anketi
EK2 Özlük Nitelikleri Formu

TABLULAR

Grafikler.....	36
Tablo 1 “Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet, Öğrenim Görülen Alan, Ailelerinin Aylık Gelir ve Anne-Baba Eğitim Düzeyi Değişkenlerine Göre Dağılımları”.....	38
1. Cinsiyet Değişkeni Açısından Öğrencilerin Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerine Yönelik Sonuçlar	39
Tablo 2 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 1’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	39
Tablo 3 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 1’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	39
Tablo 4 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 2’ye Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	40
Tablo 5 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 2’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	40
Tablo 6 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	41
Tablo 7 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	41
Tablo 8 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 6’ya Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	42
Tablo 9 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 6’ya Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	42
Tablo 10 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 7’ye Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	43
Tablo 11 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 7’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	43
Tablo 12 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 8’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	44

Tablo 13 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 8’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	44
Tablo 14 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 10’a Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	45
Tablo 15 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 10’a Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	45
Tablo 16 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 9’a Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	46
Tablo 17 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 9’a Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	46
Tablo 18 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	47
Tablo 19 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	47
Tablo 20 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 12’ye Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	48
Tablo 21 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 12’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	48
Tablo 22 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 13’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	48
Tablo 23 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 13’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	49
Tablo 24 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 14’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	50
Tablo 25 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 14’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	50
Tablo 26 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 15’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	51
Tablo 27 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 15’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”.....	51

Tablo 28 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 16’ya Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	52
Tablo 29 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 16’ya Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	52
Tablo 30 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 17’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	53
Tablo 31 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 17’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	53
Tablo 32 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 18’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	54
Tablo 33 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 18’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	54
Tablo 34 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 19’a Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	55
Tablo 35 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 19’a Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	55
Tablo 36 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 20’ye Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	56
Tablo 37 “Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 20’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	56
2. Öğrenim Gördükleri Alan Değişkeni Açısından Öğrencilerin Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerine Yönelik Sonuçlar.....	56
Tablo 38 “Öğrencilerin Okudukları Alan Değişkenine Göre Soru 9’a Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	57
Tablo 39 “Öğrencilerin Okudukları Alan Değişkenine Göre Soru 9’a Verilen Cevaplara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları”	57
3. Ailelerin Aylık Gelir Düzey Değişkeni Açısından Öğrencilerin Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerine Yönelik Sonuçlar	58
Tablo 40 “Öğrencilerin Cinsiyet ve Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Soru 4’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	58

Tablo 41	“Öğrencilerin Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Soru 4’e Verilen Cevaplara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları”.....	59
Tablo 42	“Cinsiyet ve Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Soru 5’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”.....	60
Tablo 43	“Öğrencilerin Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Soru 5’e Verilen Cevaplara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları”	61
4.	Öğrencilerin Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerine Yönelik Sonuçlar	61
Tablo 44	“Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumuna Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	61
Tablo 45	“Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	62
Tablo 46	“Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	62
Tablo 47	“Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	62
Tablo 48	“Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	63
Tablo 49	“Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	63
Tablo 50	“Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”	64
Tablo 51	“Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”	64

ÖNSÖZ

Hayatımızın en önemli kararlarından biri, meslek seçimidir. Seçtiğimiz meslek, hayatımız boyunca bizimle beraberdir. Her insan, okul öncesi yıllarından başlayarak ileride ne olacağını düşünür ve gelecek hakkında bazı planlar yapar. Başlangıçta tamamen duygusal ve hayali olan bu tutum, yaş ilerledikçe daha gerçekçi temellere dayandırılır. Yetenek ve ilgiler tanımlanmaya başlanır. Yetenek ve ilgilerin tanımlanmasının ardından, bireyin meslekteki beklentilerini tanımlaması gerekir. Bireyin meslekte nelere önem verdiği, mesleki faaliyetin sonunda istediği olanakların neler olduğunu bilmesi önemli bir konudur.

Mesleki beklenti, ilgi ve yeteneklerle uyuyorsa başarılı bir mesleki yaşam kişiyi bekliyor demektir. Burada önemli bir hususu belirtmek isterim: Mesleki beklentiler, popüleritenin ve maddi kazancın gölgesinde oluşturulursa, meslek seçiminde hata yapma olasılığı yükselir. Mesleki beklentilerinizin, bu iki ögenin gölgesinden kurtarılması gerekmektedir.

Teknolojik gelişme sonucu seçeneklerin artması, kişi ve toplum için böylesine önemli bir kararın sağlıklı bir biçimde verilebilmesini güçleştirmektedir. Ayrıca, günümüzde bireylerin meslekleri gözlemleyerek tanıma olanaklarının azalması, bu konuda gerekli yardımı almaması ya da alamaması; seçme işlemini güçleştirmektedir. Bunun sonucunda da gelecekle ilgili mesleki beklentiler değişmektedir.

Bu çalışmada, lise son sınıf öğrencilerinin gelecekle ilgili mesleki beklenti düzeylerinin üzerinde etkili olabileceği düşünülen bazı özellikler (cinsiyet, öğrenim görülen alan, anne-babanın eğitim düzeyi ve ailelerin aylık gelir düzeyleri) incelenerek, ne gibi farklılıklar ve benzerliklerin olabileceğinin belirlenmesi amacı güdülmüştür.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde, beni yönlendiren Danışman Hocam Sayın **Yrd. Doç. Dr. Hasan YILMAZ' a**, bana uygulamada yaptıkları yardımdan dolayı Karabük İl Milli Eğitim Müdürlüğüne, görevli Rehber öğretmen arkadaşlarıma, SPSS kullanımında yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Fahri ÖZEN'e, öğrenim hayatım boyunca benden desteklerini hiç esirgemeyen aileme ve eşime çok teşekkür ederim.

Elif Nur ELMACI

EKİM 2007

BÖLÜM I

GİRİŞ

Her insan, okul öncesi yıllarından başlayarak ileride ne olacağını düşünür ve gelecek hakkında bazı planlar yapar. Başlangıçta tamamen duygusal ve hayali olan bu tutum, yaş ilerledikçe daha gerçekçi temellere dayandırılmaya başlanır.

Meslek seçimi, hem ferdi hem de toplumsal yönden önem taşır. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçiminde bulunmaması, hem toplumun insan gücü ihtiyacını hayal kırıklığına uğratmakta, hem de toplumun kalkınması bakımından ihtiyaç duyulan insan gücü israfına yol açmaktadır. Öğrencilerin gerçekçi olmayan tercihler yapmasına etki eden çok sayıda faktör vardır.

Bazı dönemlerde alınan kararlar ve yapılan seçimler, bireyin yaşamını şekillendiren en önemli etkenlerdir. Bunlardan birisi, lise yıllarında verilen meslek seçimi kararıdır.

Kişinin yaşamında vermiş olduğu çok önemli kararlardan biri olan meslek seçimi, bireyin nasıl bir çevrede yaşayacağını, kimlerle iletişim içerisinde olacağını, dünya görüşünü, değer yargılarını şekillendirmektedir. Bu yönüyle bireyler, mesleki etkinlikler yolu ile psikolojik gereksinimlerini karşılamaya, kendini gerçekleştirmeye çalışırlar.

Okul öncesi dönemde, tamamen duygusal ve hayali olan meslek seçimi lise dönemlerinde daha gerçekçi temellere dayanır, kişi meslek seçme sorumluluğunun bilincine varır. İlgi ve yetenekleri giderek ayrılmaya başlar. Onun içindir ki, lise son sınıfa geçmiş ve üniversiteye girme hazırlığı içinde olanların kendi aralarında ve büyükleri ile ilgili olan tartışmaları, çoğunlukla meslek seçme konusu üzerine olmaktadır.

Bazı meslek psikologları, meslek seçiminin kesin bir karardan çok, süreç içerisinde oluştuğunu ifade etmişlerdir. Bu süreci, bireyin bilinçdışı gereksinimlerinden, yaşamdan beklentilerine kadar birçok etken belirleyecektir. Bu nedenle, kendinizi tanımanız ve size uygun meslekler ile yaşam koşullarının farkında olmanız gerekir. Ülkemizde okul rehberlik servisleri, öğrencilerin özelliklerini belirleyen çeşitli araçlar kullanır. Bu test tekniklerinin sizinle ilgili verilerini, kendi yaşantınızla karşılaştırmanız ve gerçekçi bir

benlik tasarımına ulaşmanız gerekmektedir. Kendinizi tanımanız ve ülkemizin size sunduğu olanakları bilmeniz, meslek seçiminde hangi yolda yürüyeceğinizi gösterecektir. Bireyin kendi gerçekleri ile ülkenin ona sunduğu gerçeklerin birbiriyle uyuşması gerekir. Yoksa, ileride hiç de istenmeyen durumlarla karşılaşılabilir.

Kendi kendinize 'Ben kimim?' diye sorduğunuzda, verebileceğiniz yanıtları (Örneğin: Ben öğrenciyim, ben matematikten başarılıyım, ben insanlara yardım etmeyi seviyorum, ben diğer insanlarla birlikte çalışmayı seviyorum veya ben açık alanda çalışmayı isterim... gibi) gözden geçirdiğinizde kendi benliğinizin farkına varmaya başlarsınız. Meslek seçiminde önemli olan, kendinizle ilgili bu bilgiler ile ülkenin koşulları arasında bağ kurabilmektir. Kendinizi tanımadan gerçek dışı hedefler kurgulamaya başladığınızda sizi hayal kırıklıkları bekleyecektir. Sayısal derslerde yeteneği düşük birisinin "doktor" olma hayali veya bedensel yeterliği olmayan birisinin "subay" olma hayali amacına ulaşmayacaktır. Ülkenin veya çevrenin olanakları derken, size açık olan meslek alanlarından söz ediyoruz. Örneğin, bugün ülkemizde sınırlı sayıda öğrencinin yüksek öğrenim imkanına sahip olduğunu hepimiz biliyoruz. Üniversite sınavını kazanma ihtimali olmayan bir kişinin, yüksek öğrenim gerektiren ve ciddi bir puanla kazanılabilen bir programı (mesleği) tercih etmesi gerçekçi bir durum değildir.

Genel lisede okuyan bir öğrencinin bir mesleğe yönelebilmesi için başlangıç belki de, meslek alanının belirlenmesidir. Meslek alanı, Bacanlı'ya göre, benzer etkinlikleri içeren mesleklerin oluşturduğu grup olarak nitelendirilmektedir. Örneğin, hemşirelik ve doktorluk aynı alandan mesleklerdir. Gündüz öğretimi yapan genel liselerde, öğrenci ikinci sınıfta bir alana yönelir. Bu alan, aslında bir meslek alanının karşılığıdır. Örneğin; Fen Bilimleri alanını tercih eden bir öğrencinin meslek alanı, mühendislik ve fen bilimlerini kapsayan meslek alanıdır. Lise 2. sınıfta Sanat alanını tercih eden bir öğrencinin meslek alanı da sanat dünyasıyla ilgili olacaktır. Eğer, bir öğrenci tesadüflere dayalı bir alan seçmişse; meslek seçiminin de sağlıklı olması tesadüfe bağlı olacaktır. Bunun için, öğrencilerin gelecekle ilgili beklentilerini belirlerken daha dikkatli olmaları gerekmektedir.

Meslek seçimine etki eden unsurlar; bireyin istidatı, ilgileri, yetenekleri, kişilik özellikleri, benlik tasarımı, akademik başarısı, cinsiyeti, ailesinin sosyo-ekonomik durumu, mesleğin toplumsal statüsü, sağladığı gelir vb. olarak belirtilebilir.

Super (1957) ise meslek seçimini etkileyen etmenleri ;

- Biyolojik Etmenler,
- Sosyolojik Etmenler,
- Psikolojik ya da kişisel etmenler,
- Ekonomik Etmenler,
- Politik Etmenler,
- Şansla ilgili etmenler.

olarak sıralamaktadır (Kepçeoğlu, 1997: 17).

Meslek seçimini etkileyen bu kadar çok seçeneği değerlendirerek doğru ve sağlıklı bir meslek tercihi yapmak; ancak doğru karar verme becerisine bağlıdır.

PROBLEM CÜMLESİ

Lise son sınıf öğrencilerinin gelecekle ilgili mesleki beklentileri bazı özlük nitelikleri açısından farklılaşmakta mıdır? (Karabük ili örneği)

Bu araştırmada, öğrencilerin özlük nitelikleri olarak; cinsiyet, öğrenim görmekte oldukları alan, ailenin aylık gelir düzeyi ve anne-baba eğitim durumu alınacaktır. Bunlar soru bazında karşılaştırılacaktır.

AMAÇ

Bu araştırmanın genel amacı, lise son sınıf öğrencilerinin gelecekle ilgili mesleki beklentilerinin genel olarak neler üzerinde yoğunlaştığını tespit etmek ve gelecekle ilgili mesleki beklentilerinin üzerindeki bazı özlük niteliklerin etkisini araştırmaktır. Bu amaca ulaşmak için, aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

Alt Problemler

1. Lise son sınıfta okuyan öğrencilerin cinsiyetleri açısından gelecekle ilgili mesleki beklentileri farklılaşmakta mıdır?

2. Lise son sınıfta okuyan öğrencilerin öğrenim gördükleri alana göre gelecekle ilgili mesleki beklentileri farklılaşmakta mıdır?

3. Lise son sınıfta okuyan öğrencilerin aylık gelir düzeylerine göre gelecekle ilgili mesleki beklentileri değişmekte midir?

4. Lise son sınıfta okuyan öğrencilerin anne baba eğitim düzeylerine göre gelecekle ilgili mesleki beklentileri değişmekte midir?

ÖNEM

Bu araştırmada, lise son sınıf öğrencilerinin gelecekle ilgili mesleki beklentileri ve özlük nitelikleri açısından farklılaşma düzeylerini tespit ederek, öğrencilere gelecekle ilgili mesleki beklentileri sürecinde yardımcı olmak. Gelecekle ilgili mesleki beklentilerinin tanımlanması, öğrencilerin meslek seçimlerinde; meslekî danışmanlara, psikolojik danışmanlara çalışmalarında yardımcı olmak amaçlanmıştır.

SAYILTILAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin; Kişisel Bilgi Formunu (cinsiyet, öğrenim gördükleri alan, aylık gelir, anne baba eğitim düzeyleri), uygulanan ölçeği gerçek durumlarını yansıtacak şekilde, içten cevapladıkları kabul edilmiştir.

SINIRLILIKLAR

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibi kabul edilmiştir:

1. Araştırmanın çalışma evrenini 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Karabük İli'ndeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin düz lisede okuyanları kapsamaktadır.
2. Öğrencilerin gelecekle ilgili mesleki beklentilerinden elde edilen bulgular, bu ölçekten elde edilen verilerle sınırlıdır.

TANIMLAR

Lise: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı teknik ve meslek liseler dışındaki resmi liseler.

Sosyo-Ekonomik Düzey: Toplumda Sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyi bakımından düşük, orta ya da üst düzeylerden birinde olma.

Meslek: Bir kimsenin hayatını sürdürmesi için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan sistemli etkinlikler bütünüdür.

Meslekî Gelişim: Bireyin giderek karmaşıklaşan çalışma yaşamında kendine uygun bir yer edinmesi ve ortamda kendini gerçekleştirebilmesi için gerekli davranışları geliştirme süreci.

Meslek Seçimi: Bireyin çeşitli meslekleri değerlendirip ihtiyaçlarını en iyi karşılayacağına inandığı bir mesleği tercih etme.

Mesleki Beklenti: Bireyin gelecekte seçmek istediği meslek.

Yetenek: Bir çalışma alanının gerektirdiği görevleri yerine getirebilme gücü.

İlgi: Nasıl bir çalışma ortamında ne gibi işleri yapmaktan hoşnut olunması.

MESLEKİ BEKLENTİ VE MESLEK SEÇİMİ İLE İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; meslek, meslek seçimi, meslek seçiminde karşılaşılan zorluklar, mesleki beklenti ile ilgili kavramsal açıklamalarla birlikte yurt dışında ve yurt içinde yapılmış çalışmalardan örneklere yer verilmiştir.

Brown ve Mann'a (1990) göre; hayatın erken yıllarından başlayarak karar verme yeteneğinin gelişmesindeki en önemli faktörlerden aile çevresidir. Ergenler; ailedeki diğer üyelerin verdiği kararları ve bu kararların sonuçlarını görerek, kendileriyle ilgili seçimleri yapmaktadırlar (Eldeleklioğlu, 1996: 6).

MESLEK

Özgüven, mesleği; kendine özgü az ya da çok bilgi beceri sahibi olmayı gerektiren, bir kimsenin yaşamını sürdürmek, geçimini sağlamak için seçtiği sürekli uğraşı alanı olarak tanımlar (Özgüven, 2001: 57).

Uysal ise, mesleği; bireylerin devamlı olarak gösterdiği ve birçok kuruluşlarda aynı ya da benzer olan bir grup ekonomik faaliyetlerdir (Uysal, 1970: 3).

Kuzgun, mesleği, kişilerin belli bir eğitimle edindikleri, kuralları toplumca belirlenmiş yaşamlarını sürdürmek ve kazanç elde etmek için yürütülen bilgi ve becerilere dayalı sistemli faaliyetler bütünü olarak tanımlanabileceğini belirtir (Kuzgun; 1994: 4).

Meslek, belirli bir okul eğitimi gerektirebileceği gibi tecrübe ile de öğrenilebilir. Meslek çalışmaları devamlılık gösterir. Meslek insanın hayatını kazanmak için olduğu kadar, bireye manevi doyum sağlayan faaliyettir. Her mesleki etkinlik belirli koşullarda yapılır ve kendine özgü kuralları vardır. Meslekler toplumsal ve ahlaki ölçülere ters düşmeyecek faaliyetlerdir. Ayrıca her meslek gurubunun toplumca belirlenmiş statüsü ve ona göre de özellikleri mevcuttur

Yukarıda yapılan meslek tanımlarında belli noktalarda benzerliğin olduğu görülmektedir. Bu noktalar şöyle sıralanabilir:

- Mesleklerin belli bir eğitim gerektirmesi,
- Kurallarının olması,
- Bireyin hayatını kazanmasına yardımcı olmasıdır.

Bu durumda meslek bireyin hayatının önemli bir kısmını içine alır. Yani birey, ömrünün üçte birlik kısmını, seçtiği mesleğin gerektirdiği etkinlikleri yapmakla ve bu mesleğe hazırlanmakla geçirir (Koç, 2003.s:61).

Meslek etkinlikleri birbirlerinden farklı bireysel özellikler gerektirir ve yine bireylere farklı doyumlar sağlar. Para veya maddi kazanç meslek faaliyetleri ile elde edilen doyumların başında gelir. Ancak, geçinmek için para kazanmak durumunda olmayan kimselerin de bir meslek edinmeye gayret ettikleri ya da bir meslek icra ettikleri gözlemlenmektedir. Yine bazı kimselerin, az kazanç getiren bir mesleği, daha çok gelir elde edebileceği mesleklere tercih ettikleri görülebilmektedir. O halde, maddi kazancın bir meslek edinmekte ve bir iş tutmada tek faktör olmadığı söylenebilir. Bu durumda mesleki faaliyetlerin sadece bir para kazanma ve geçim sağlama yolu olarak değerlendirilemeyeceğine göre bireylere başka yararlar da sağladığı düşünülebilir. Bunlar her şeyden önce bireyin kendini ifade edebilmesi, yeteneğini kullanabilmesi, kendini geliştirme ve gerçekleştirme olarak ifade edilebilir.

Rogers'a göre *kendini gerçekleştirme*, “gizli güçleri geliştirme ve tam olarak fonksiyonda bulunma” dır. Bu doğrultuda bireyin, kişilik özellikleri, ilgileri ve yeteneklerine uygun bir meslek seçtiği takdirde kendini gerçekleştirme olasılığı artacaktır

Bireyin gereksinimleri ile mesleğin gerekleri ve sağladığı olanakların başlıca şu alanlarda tutarlı olması beklenir:

- Meslek görevlerinin gerektirdiği yetenek ve beceriler,
- Çalışma ortamının temizliği, düzeni,
- Çalışma ortamındaki insan ilişkileri,
- Sağlanan kazanç düzeyi, ödül ve takdir,
- Sosyal güvence,
- İlerleme olanağı,
- Yetki ve sorumluluğu,
- Yarışma ve kendini gösterme olanağı,
- Günlük çalışma süresi.

Bu koşulların azlığı ya da çokluğu tek başına doyuma yol açmamaktadır. Doyum kişinin bu faktörlere verdiği öneme bağlıdır.

Ergenler meslek seçimini, ne yaşamlarında gerçekleştirmeyi düşündükleri etkinlikler ne de toplumsal gereklere göre tasarlamışlardır. Bu etkinlik, çoğu zaman saygınlık durumu kazanma isteğine göre değişir. Seçimi belirleyen nedenler sorulduğu zaman, yanıtlar hep aynıdır: Değer ve onur kazanmaktır.

Orglia'nın Milano'da 133 ortaokul öğrencisi üzerindeki araştırmasında “ Ünlü ve fakir olmayı mı, zengin ve tanınmamış olmayı mı yeğlersiniz?” sorusuna öğrencilerin %70 'i birinci seçeneği tercih ettiğini belirtmiştir. Bu oran ne pahasına olursa olsun elde edilecek saygınlık gereksiniminin gücünü göstermektedir (Onur, 1987: 259).

Bu açıklamalardan sonra **bir mesleğin birey üzerindeki** etkileri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 1- Meslek, bireyin statüsünün oluşmasına etki eder.
- 2- Meslek, bireyin kişiliğine etki eder.
- 3- Meslek, bireyin nasıl bir hayat geçireceğini etkiler.
- 4- Meslek, bireyin sosyal çevresi ile ilişkilerine etki eder (Koç, 2003: 61).

Mesleki Gelişim Süreci

Her birey, hayatının belirli dönemlerinde geleceğe yönelik planlar yapabilir. Hangi mesleklerin kendisine daha uygun olduğunu düşünebilir. Bazı bireyler, küçük yaştan itibaren ne olmak istediklerini, hangi meslek dalında çalışmayı arzu ettiklerini belirtebilirler. Eğer hayat şartları bu mesleği seçmesine imkân sağlarsa, bireyin ilgi ve yetenekleri o meslek doğrultusunda ise arzu ettikleri meslekle hayata atılıp başarılı olabilir.

Meslek seçimi gelişimsel bir süreç olup, çocukluktan yaşamın sonuna kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu süreç içerisinde; mesleki gelişim, mesleğe yönelme, mesleki kararı verme, mesleğe giriş, mesleğe uyum, meslekte gelişme, ilerleme, üretim, emeklilik ve sonrası gibi ögeler yer almaktadır.

Mesleki gelişim süreci; çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından, yetişkinlikte bir meslek edininceye kadarki çeşitli gelişim süreçlerinden meydana gelmektedir.

Meslek Seçimi

Günümüzde bireylerin kendilerine uygun meslekleri nasıl seçtikleri tartışılan bir konudur. Bazı yazarlar bireyin sahip olduğu mesleğin önceden belirlenmiş olduğunu belirtirken, bazıları ise meslek seçimini tesadüfî bir takım olaylar sonucunda gerçekleştirdiğini ileri sürmektedir. Hızlı sanayileşme sonucunda toplumlarda meydana gelen değişimler, bireylerin meslek alanlarını genişletmiş ve mesleki kararlarını güçleştirmiştir. Artık önceki gibi kişilerin genellikle yakın çevrelerindeki insanların mesleklerini devam ettirmeleri çok zor bir ihtimaldir. Geleneksel sosyal yapının değişmesi ile bireylerin meslek seçme özgürlüğü artmış, bu değişimler karşısında bireylerin sağlıklı, başarılı bir meslek seçmesi zor ve karmaşık bir hal almıştır.

Özgüven'e göre meslek seçimi; olası meslek seçenekleri arasından, bireyin kendisine uygun olan mesleği belirlemesidir (Özgüven, 2001: 57).

Kepçeoğlu'na göre meslek seçimi; bireyin hayatını mutlu, başarılı olabileceği ve kendisini gerçekleştirebileceği bir alana yöneltmesidir (Kepçeoğlu, 1997: 65).

Kuzgun'a ise meslek seçimini; bireyin kendisine açık meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelme olarak tanımlamaktadır (Kuzgun, 1982: 5).

Super'a göre tercih seçimden farklıdır. Birey iki ya da daha fazla mesleği istenirlik bakımından sıraya koyduğunda bu onun tercihini ifade eder. O'na göre tercih, uygulamaya konmamış bir hareket tarzıdır. Bir okula ya da işe girme gibi bir harekette, tercih söz konusu değildir. O halde tercih kavramı, bir mesleğe fiilen girinceye kadar olan bütün aşamaları kapsar. Tercih ile seçim arasındaki en önemli farkın "gerçeklik" olduğu söylenebilir. Çünkü seçim tercihten çok daha fazla mesleki dağılıma uygunluk göstermektedir.

Seçme işleminin gerçekleşebilmesi için üç koşul gereklidir:

1. Alternatif,
2. Seçme özgürlüğü,
3. Seçme için güdüleme (Hazır oluş).

Meslek seçimi bireyin gelecek yaşamını şu yönde etkileyebilir:

- Meslek seçimi kişinin o alanda ilerde iş bulma ihtimalini etkiler.

- Bir meslek seçimi kişinin başarı ve başarısızlığını etkiler.
- Bireyin işinden hoşlanıp hoşlanmayacağını etkiler.
- Evlenme ve sosyal ilişkiler gibi hayatın diğer yönlerini de etkiler.
- Meslek seçimi demokratik bir toplumun insan gücünü nasıl kullanacağını etkiler (Kantarcıoğlu, 1987: 22).

İnsan yaşamında bu kadar önemi olan meslek seçimi birçok unsurun tesiri altında gelişmektedir.

Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

Meslek seçimi şu faktörlerden etkilenir:

1. Biyolojik Etmenler

- a. Bireyin fiziki özellikleri,
- b. Cinsiyet,
- c. Beden yapısı,
- d. Görme ve işitme durumu.

2. Sosyolojik Etmenler

- a. Duyguları, değerleri, tutumları
- b. Aile ile ilişkileri,
- c. Bağlı olduğu arkadaş çevresinin beklentileri,
- d. Ailesinin sosyal düzeyi,
- e. Yakın ilişki kurduğu diğer kişiler,
- f. Psikolojik veya kişisel etmenler,
- g. Bireyin ihtiyaçları,
- h. Bireyin ilgileri ve yetenekleri.

3. Ekonomik Etmenler

- a. Ailenin ekonomik düzeyi,
- b. Çevrenin ya da ülkenin genel ekonomik durumu,
- c. Otomasyon ve teknik gelişmeler,

d. Toplumun insan gücü ihtiyacı.

4. Politik Etmenler, Cemiyetler, Odalar

a. Mesleğe girme imkanları

b. İş bulma imkanları,

c. Değişik eğitim ve yetişme fırsatları (Kepçeoğlu, 1997: 58).

Koç (2003)'a göre ise, birey sosyal bir varlıktır. İçinde yaşadığı toplumdan etkilenebilir. Bu etkiyi bireyin meslek seçiminde de görmek mümkündür. Bireyin meslek seçimine etki eden faktörler genel olarak bireysel ve toplumsal olmak üzere ikiye ayrılabilir (Koç, 2003: 71).

1- Bireysel Faktörler

A- İlgi,

B- Yetenek

C- İhtiyaç.

2- Toplumsal Faktörler

A- Çevre

- Aile,

- Arkadaş grubu,

- Kitle iletişim araçları.

B- Meslek geliri.

C- Baba mesleği.

D- Okuldaki dallar (fen, edebiyat, matematik).

Özgüven de bireyin uygun bir meslek seçmesinde, sadece kişinin kendisinden gelen bireysel değişkenler değil; aile, çevre ve sosyal ortamın etkileri de önemli olmaktadır.

Bunlar:

- Herhangi bir meslek dalında çalışan kişilerin etkisi altında kalmak,
- Kendisi ile özdeşleşen bir yakının mesleğini seçmek,
- Anne babanın kendisi için vermiş olduğu meslek kararını, tartışmasız aynen kabul etmek,
- İş ve meslek konusunda yeterli bilgileri almamış olmak,
- Eğitim için rahatlık ve işin kolayını aramak,
- Sosyal alanda en üst düzeyde kabul gören,

g) Zengin olma isteğine uygun mesleği seçmek (Özgüven, 2001: 58).

A.Lion (1952), ergenin mesleki yönelimini; ana babasıyla, öğretmenleriyle, arkadaşlarıyla, rehberlik danışmanlarıyla bir diyalog içinde, ilgileri ve bilgileri arasındaki bir diyalektik olarak betimler (Onur,1987: 242).

Bütün bu tanımlamalardan yola çıkarak **mesleksel gelişimi belirleyen etkenleri** şu şekilde sınıflayabiliriz:

Ekonomik Etken: Ailenin ve toplumun ekonomik düzeyi, aile ve toplum yaşamını etkileyen teknik gelişmeler, kişinin mesleki gelişimini belirleyen ekonomik etkenlerin belli başlılarıdır. Bir toplumda gereksinim duyulan mesleklerin sayısını, niteliklerini genelde o toplumun; ekonomik, kültürel ve teknik gelişim düzeyi belirlemektedir.

Politik Etken: Çocuk ve gençlerin eğitimini, bir iş yerinde çalıştırılmaları ile ilgili yasaları, politik güç(siyasal erk) düzenleyip yürütüyor. Bu nedenle politik güç, bireylerin mesleğe girmelerinde ve mesleksel gelişimlerinde, temel belirleyicilerden biri olmaktadır.

Bedensel Etken: Bu etkenleri; çocuğun özellikle beden yapısı, bedensel yeterlilik düzeyi, yaşı, boyu, ağırlığı, konuşması, sesi, güç düzeyi, cinselliği, görme ve işitme duyuvarı ile ilgili özellikleri oluşturmaktadır. Kişinin, bir mesleğe girmesi için salt ilgi duyması ve bilişsel yetenek göstermesi yetmemekte; aynı zamanda bedensel özelliklerinin de o mesleğe girmesine elverişli olması gerekmektedir.

Toplumsal-Ruhsal Etken: Ailenin toplumsal-ekonomik-kültürel yapısı, aile içi ilişkileri, çocuğun genel veya özel yetenekleri, duygusal gelişim durumu, arkadaş ve akrabaları ile ilişkileri, içinde yaşadığı grupların beklentileridir. Çocuk, bu etkenlerin niteliklerine göre; belli güdüler, amaçlar, değerler, duygusal olgunluk, benlik algısı, toplumsal özellikler (başkalarıyla geçinebilme başarısı), insanlara yaklaşım biçimi (önder ya da üye olma eğilimi), tutum ve ilgiler (sevilen, sevilmeyen alanlar ve durumlar) geliştirecektir.

Edinilmiş Olan Deneyim: Öğrencinin genel ve mesleki eğitimin; başarı düzeyi, ders dışı etkinliklere katılma derecesi, girdiği işlerdeki başarısı, özel becerileri, merakları

da doğrudan etkilemektedir. Bunların yanı sıra, öğrencinin, aile bireyleriyle; aile dışındaki bireyleri kabul etmesi, onlarca kabul edilmesi, onun dışındaki gruplara katılımı ile ilgili deneyimleri de genel ve mesleki eğitimde etken olmaktadır. Bu özelliklere göre, öğrencinin başkalarını kabul etme ve başkalarınca kabul edilme özellikleri ortaya çıkmaktadır.

Rastlantısal Etken: Doğal yıkımlar, savaşlar, piyangodan çıkan para, ölüm gibi umulmadık bir zamandaki edinme ve yitirmeler, önceden kestirilemeyen etkenler olarak, mesleki gelişimin yönünü belirleyebilmektedir. (Bakırcıoğlu, 2000: 70).

Hiç kuşkusuz yukarıda sayılan bütün unsurlar hep birlikte bireyin mesleki gelişimini yönlendirmektedir. Sonuçta, bu kadar çok unsurun varlığı, gençlerin meslek seçimi alanında kararsızlık geçirmelerini ve gerçekçi olmamalarını çok kere kaçınılmaz hale getirmektedir.

Meslek Seçimi Dönemindeki Problemler;

Bireyin meslek seçiminin bir sorun olmasının nedenlerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- 1- Bireyin kendisini, ilgilerini, yeteneklerini, güçlü ve zayıf yönlerini yeterince tanınamamasından kaynaklanabilir.
- 2- Mesleklerin yeterince tanımamasından kaynaklanabilir.
- 3- Meslek seçimine etki eden faktörlerin çokluğundan kaynaklanabilir (Koç, 2003: 67)

Ergenliğin başlarında, bulduğdaki hızlı büyümenin getirdiği uyum güçlükleri gençlerde ortamdaki uzaklaşma ve çevreyi değiştirme arzuları doğurmaktadır. Macera hevesi, başka yerlerde olma arzusu gibi istekler ergenlerin meslek seçiminde sağlıklı kararlar vermesini engellemektedir (Kulaksızoğlu 2001: 171).

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

“**Mesleki Seçimi**” konusu bugüne kadar pek çok araştırmanın konusu olmuştur.

Leving ve Plake’in (1990) yapmış olduğu bir çalışmada “**Mesleki Seçim Uzlaşma Sürecinde Cinsiyetin ve Prestijin Öneminin İncelenmesi İçin Seçim İkilemi Yaklaşımı**”

kullanılmıştır. Bu çalışmada toplam 246 öğrenci denek olarak kullanılmıştır. Araştırmada “Mesleki Seçim İkilemi Envanteri” isimli, zorunlu seçmeli tip anket kullanılmıştır. Bu araştırma ile ortaya çıkan bulgulardan bazıları şunlardır:

a) Erkekler; düşük prestijli erkeksi tip işleri, yüksek prestijli kadınsı işlere tercih etmektedirler.

b) Cinsiyetiyle ilgili işlerin prestij seviyeleri kabul edilebilir minimum düzeydeki prestijden yüksekse; cinsiyetiyle tutarsız yüksek prestijli işi seçmektense, cinsiyetiyle tutarlı işi seçmektedir.

c) Cinsiyetiyle tutarlı mesleğin prestiji kabul edilebilecek minimum düzeyden düşükse, cinsiyetiyle tutarsız ama yüksek prestijli iş tercih edilmektedir.

d) Prestijin önemi, işin cinsiyet tipinin öneminden daha büyüktür.

e) Bu araştırmaya katılan bayanlar; kendileri için geleneksel olmayan ve yüksek prestijli işleri seçmektedir. (Kadınların sosyal değişimlerden etkilenmesi, işverenlerin kadınların da iş hayatında bulunması taleplerinden dolayı)

Gati, Osipow ve Givon’un (1995) “Meslek Seçimi Kararında Cinsiyet Farklılığı: Tercihlerin Yapısı ve İçerikleri” adlı araştırmasında 2000 öğrenci denek olarak alınmıştır. Araştırma bulgularını özetlenecek olursa;

a) Mesleğin çeşitli yönlerine verilen önem konusunda kızlar ve erkekler arasında az farklılık bulunmuştur.

b) “Gelir” ve “Diğer İnsanlarla İlişki” boyutunda farklılık bulunmuştur. Erkekler gelire birincil öncelik verirken, kızlar insanlar arası ilişkiye önem vermektedir. Kızlar, kendilerini ifade etme ve sosyal ilgilerini gerçekleştirmeye daha çok önem verirken; erkekler, gelir yönlerine daha çok önem vermektedir.

c) Kızlar ve erkekler; profesyonel gelişime, değişikliğe büyük oranda önem vermektedir.

d) Erkekler, mesleklerin müzakere , yönetim, denetleme alet kullanma boyutlarına daha çok önem verirken; kadınlar, daha çok ruhsal yardım, toplumsal fayda,artistik yeteneklere, kültüre önem vermektedir.

Larson ve arkadaşlarının (1994) “Gençlerin Meslek Seçimi Problemlerinde Cinsiyetin Etkisi” adlı araştırmasında; gençlerin mesleki seçim sürecinde yaşadıkları

problemlerde cinsiyetin nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Özellikle karar verme kaygısı, hayat amaçlarının farkında olma, rasgele seçim, otoriteye odaklanma ve mesleksiz de sahip olunabilecek şeyler konusundaki “ikincil kazanç motivasyonu” incelenmiştir. 1006 kolej öğrencisine; Meslek Seçim Teşhisi Değerlendirmesi (CDDA) Anketi dağıtılmış ve sonuçları alınmıştır:

- a) Karar verme kaygısı açısından; kızlar ve erkekler arasında önemli fark yoktur.
- b) Kadınlar, tesadüfen meslek seçme ve otoriteye odaklanma gibi psikolojik problemlerde erkeklerden daha yüksek puan almıştır.
- c) Erkekler, ikincil kazanç motivasyonu ile ilgili problemlerde daha yüksek puan almışlardır.

Dönmezer, Yalçınkaya, Aslan (1991), “Üniversiteye Girişte Öğrencilerin Meslek Seçimlerini Etkileyen Etmenler” i belirlemek amacıyla yapılan araştırma bulgularına göre; meslekleriyle ilgili olarak, herhangi bir bilgileri olmadığını belirtenler daha çok; küçük yerleşim birimlerinden gelen, anne-babalarının eğitim ve gelir düzeyi düşük, buldukları çevre nedeniyle eğitim-öğretim olanakları yetersiz olan öğrencilerdir. Bunun aksine mesleklerini az çok bilinçli olarak seçenler; daha çok büyük yerleşim birimlerinden gelen, ana-babalarının eğitim ve gelir düzeyi diğer öğrenci grubuna göre yüksek, buldukları çevre nedeniyle eğitim-öğretim olanakları daha iyi olan öğrencilerdir(Dönmezer, Yalçınkaya, Aslan, 1991, s.241-242).

Savran, Balcı, Sert ve Dinçer’in (1995) birlikte gerçekleştirmiş oldukları çalışmada (Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ile Mesleki İlgileri Arasındaki ilişkiler) lise son sınıf öğrencilerinin kişilik özellikleri, mesleki ilgileri ve akademik başarıları incelenmiş olup, bunlar arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Bu araştırma sonucu elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır:

1. Öğrencilerin sahip oldukları kişilik özellikleri ve mesleki ilgi arasında bulunan pek çok ilişkinin, kişilik özelliklerinin mesleki ilgileri etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymuştur

2. Öğrencilere uygulanan kişilik testi sonuçlarına göre en yüksek aritmetik ortalamayı sağlayan alt ölçekler; “bağımsızlık, gösteriş, karşı cinsle ilişki, değişiklik ve saldırganlıktır”.

3. Öğrencilere uygulanan “Kendini Değerlendirme Envanteri” sonuçlarına göre uygulamaya katılan öğrenciler en fazla sayısal yeteneklerine güvenmekte, ikinci sırada şekil-uzay yeteneği gelmektedir. Son sırada özel yetenek yer almaktadır. İlgilerden birinci sırayı ikna ilgisi almış olup, öğrencilerin genellikle işletme, ekonomi ve temel bilim ilgilerinin yüksek, sosyal bilimlere karşı ilgilerinin ise düşük olduğu görülmüştür. Yaratıcılık değeri öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından tercih edilmiştir.

4. Öğrencilerin kişilik özellikleri, cinsiyet faktörü açısından çeşitli farklılıklar göstermektedir. Farklılık gösteren alt ölçekler; bağımsızlık, danışmaya hazır oluş, yaratıcı kişilik ve kadınsı özelliklerdir.

5. Mesleki ilgi testinin yetenek bölümünde; kız ve erkek öğrenciler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

İnanç (1990), ‘Türk Ergenlerinin Öz –İmajları’ çalışmasında meslek ve eğitimle ilgili amaçlarda; Türk gençlerinin benlik kavramlarının, Amerikan gençlerine göre daha olumsuz olduğunu işaret etmektedir.

Bilgin (1995), grup rehberliği ve grupla psikolojik danışma yardımının, lise öğrencilerinin meslek kararı verirken bağımsız davranabilmelerine etkisini, ortaya koymak amacıyla deneysel bir araştırma yapmıştır. Araştırma üç grup üzerinde yapılmıştır. Birinci grup, grupla psikolojik danışma yardımı; ikinci grup, grup rehberlik yardımı almıştır. Üçüncü grup ise kontrol grubudur. Bu araştırma ile ortaya çıkan bulgular şunlardır: Grupla psikolojik danışma ve grup rehberliğinin yapıldığı deney gruplarının son test puan ortalamalarının, ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiş, kontrol grubunda da böyle bir fark elde edilmiştir.

Grup rehberliğinin yapıldığı deney grubunun, son test puan ortalamalarının; grupla psikolojik danışma yapıldığı deney grubunun, son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bacanlı (1995)’nın yapmış olduğu bir çalışmada (Beş Oturumluk “Kısa Süreli” ve On Oturumluk “Uzun Süreli” Mesleki Grup Rehberliklerinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Etkileri) lise öğrencilerine yönelik hazırlanan mesleki grup rehberliği programının beş oturumluk “kısa süreli” ve on oturumluk “uzun süreli” uygulamalarının öğrencilerin olgunluk düzeylerine etkisi incelenmiştir. Bu çalışmanın bulguları ışığında ortaya konan sonuç ve önerilerden bazıları şunlardır:

1. Beş oturumluk (kısa süreli) ve on oturumluk (uzun süreli) mesleki grup rehberliklerinin lise birinci sınıf öğrencilerinin olgunluk düzeylerini geliştirmede etkili olduğu,

2. Lise öğrencilerinin mesleki olgunluklarını geliştirmede grup rehberliğinin etkili bir yardım yöntemi ve grup rehberliğinde uygulanan programın da etkili bir program olduğu,

3. Yurt dışında bireylerin mesleki olgunluklarını geliştirmek amacıyla yapılan bir çok araştırmanın bulguları ile paralellik gösterdiği, ayrıca yurt dışında yapılan bu alandaki çalışmaların bu araştırmanın bulgularını desteklediği,

4. Uzun süreli ve kısa süreli mesleki grup rehberliklerinin, lise öğrencilerinin mesleki olgunluklarını geliştirmedeki etkilerinin karşılaştırılması sonucu, on oturumluk (uzun süreli) mesleki grup rehberliğinin lehine bir farklılık bulunmuştur.

5. Bu sonuçlar uyarınca lise öğrencilerinin mesleki olgunluklarını geliştirmeye yönelik yardım hizmetlerinde, on oturumlu (uzun süreli) mesleki grup rehberliğinin tercih edilmesi; farklı öğrenci grupları üzerinde psikolojik danışmanlar ya da meslek danışmanları tarafından da uygulanması; gerek geliştirilen grup rehberliği programının gerekse uzun ve kısa süreli grup rehberliklerinin, lise öğrencilerinin mesleki olgunluklarını geliştirmedeki etkililiğine açıklık getirmesi açısından önerilmiştir.

Kuzgun'un (1982) yapmış olduğu bir çalışmada (Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi) bilgi verme ağırlıklı bir mesleki rehberlik çalışmasının, bireylerin yetenek ve ilgilerini tanımlarına etkisi incelenmiştir. Mesleki rehberlik hizmetine başlanmadan önce, gerektirdiği farklı yetenek türlerine göre sınıflandırılan mesleklerin; belli bir ölçekte önce yeteneklerine, daha sonra ilgilerine uygunluk açısından öğrencilerin derecelendirmeleri istenmiştir. Böylece her denek için beş adet yetenek ve altı adet de ilgi alanı meslek dereceleme puanı elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır;

1. Mesleki rehberlik çalışmasından önce elde edilen verilerin korelasyonları ile uygulama sonrası verilerin korelasyonları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmektedir.

2. Yeteneklerinin üzerindeki meslekleri kendilerine uygun bulanların sayısı, yeteneklerinin altındaki meslekleri kendilerine uygun bulanlardan daha fazla bulunmuştur.

3. Mesleki rehberlik çalışmasından önce, sadece sözlü düşünme yeteneği dışındaki yeteneklere ilişkin korelasyon anlamlı iken; uygulama sonrası ise 1. sınıfta sayısal ve şekilsel düşünme, lise 3. sınıfta sayısal ve şekilsel düşünme yeteneklerinde rehberlik sonrası anlamlı bir fark bulunmuştur. Yine ilgilerde de benzer farklılıklar tespit edilmiştir.

4. Lise 1. ve 3. sınıfların uygulama öncesi ve sonrası sonuçlarının birbirleriyle karşılaştırılmasında lise 3. sınıflar lehine bir farklılık gözlenmiştir.

Kuzgun'un (1993) yapmış olduğu bir çalışmada (Benlik ve İdeal Benlik Kavramlarının “Tercih Edilen Meslek” Kavramı ile İlişkisi) insanların kendilerinden hoşnut olma derecesi ile meslek tercihlerinin benlik ya da ideal benlik kavramından etkilenme derecesi arasında ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırmada ortaya konan bulgulardan bazıları şunlardır;

1. İdeal benlik ve meslek kavramları arasındaki korelasyon katsayıları ortalaması, benlik ve meslek kavramları arasındaki korelasyon katsayıları ortalamasından küçüktür.

2. Benlik ve ideal benlik kavramları arasındaki ilişkinin yüksek olduğu deneklerde, benlik kavramları ile meslek kavramı arasındaki ilişki de yüksek bulunmuştur.

3. İdeal benlik ve meslek kavramları arasında da yüksek ilişki bulunmuştur.

4. Benlik ve ideal benlik kavramları arasındaki ilişkileri düşük olan bireylerin benlik kavramları ile meslek kavramı ve ideal benlik kavramları ile meslek kavramı arasındaki ilişkileri de düşük bulunmuştur.

Bal (1995), ergenlik döneminde mesleki karar verme olgunluğunu incelemek ve ergenlik döneminde mesleki karar verme eğitim programının etkisini araştırmak amacıyla hem tarama hem de deneysel bir model kullanmıştır. Deneysel model için dört grup oluşturulmuştur. İki deney grubu iki de kontrol grubudur. Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile benlik kavramlarının, aile ortamının psiko-sosyal algılanışı ve akademik başarı arasında ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyinin; eğitim düzeyine, anne-baba eğitim düzeyine, cinsiyete ve okul türüne göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Mesleki karar verme eğitim programı, lise ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyini yükseltme de etkili olmuştur.

Heppner ve Hendricks (1995)'in “Kararsızlık ve meslek kararsızlığını inceleyen bir yöntem ve sonuç çalışması” adlı araştırmasında bu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Karar vermemiş ve kararsız danışanlar arasında, meslekle ilgili; açıklık ve kararsızlığı ölçen ölçeklerin sonucu üzerinde dramatik farklılıklar ortaya çıktı. Her iki danışanda başlangıçta danışman ilişkisinin kendisine yararlı olacağı konusunda yüksek ümit duygusu ile ayrıldı. Kararsız danışan ise ümidini kaybettiğini gösterdi. Karar vermemiş danışan ise bu ümitlerin gerçekleştiği duygusu ile ayrıldı.

Bireyin sosyal çevresi ve ekonomik olanakları, tanıyacağı mesleklerin sayısını ve türünü belirlemektedir. Farklı sosyal sınıflar, farklı beklenti, değer ve umulara sahip olduklarından, çocuklarını bunlara uygun seçenekleri araştırmaya teşvik edebilirler ya engelleyebilirler. Para ve sosyal çevre olanaklarına sahip olmak, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırır.

Bireyler, temel fizyolojik gereksinimlerini karşılamazlarsa, maddi rahatlık ve sosyal güvenceye sahiplerse, kendilerini geliştirip gerçekleştirmeyi ve çevrelerine faydalı olmayı yaşamlarının amacı saymaktadırlar. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki bireyler, maddi rahatlıklarını henüz güvencede görmedikleri için kazanca, sosyal güvenceye ve statüye daha çok önem vermektedirler.

Jurgensen (1948), bireylerin bir meslekte beklentileri yani meslek değerleri; yaş, sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet gibi değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Örneğin, iş bulma kurumuna başvuran erkekler, çalışmak istedikleri kurumda; sosyal güvence, ilerleme olanakları, çekici ve doyum verici iş etkinlikleri istediklerini belirtmektedirler. Centers (1949), bir işte çalışmakta olan kimselerden, üst sosyo-ekonomik düzeyden gelenler, meslekte kendilerini ifade edebilme ve ilginç yaşantılar kazanma olanağı bulmaya önem vermektedirler. Buna karşılık alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen bireyler daha çok sosyal güvenceyi önemli saymaktadır (Kuzgun, 2000. s:79).

Garbino (1992) düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynler, çocuklarının kendilerine benzemesini beklerler. Onlar çocuklarının uyumlu ve saygılı olmalarını ve sonunda el emekçiler sınıfında çalışan birisi olmasını isterler. Orta ve üst sınıftaki ebeveynlerde, çocuklarının kendilerine benzemelerini beklerler. Böylece bu sınıfta olanlar

bağımsız olmayı, atılganlığı, yaratıcı ve ekonomik güvenlik için çalışmayı ve bekli de sonunda kendi işine sahip olmasını önemseyebilirler (Ültanır, 2003. s 262).

Le Compte (1978)'in ülkemizde yaptığı araştırmada, sosyo-ekonomik düzeyin anksiyeteyi etkilediğini, düşük sosyo-ekonomik seviyeden gelen çocuklarda, anksiyete seviyesinin, yüksek sosyo-ekonomik seviyeden gelenlere kıyasla daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Ankara'da lise ikinci sınıfa devam eden 1094 öğrenci ile yapılan bir araştırmada, üst-ekonomik ve kültürel seviyeli ailelerin çocuklarının benlik tasarım düzeyleri, alt sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeli ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.(Can, 1990:119) Ailelerin sosyo-ekonomik durumları ile gençlerin benlik saygısı arasındaki ilişkinin araştırıldığı başka bir araştırmada varlıklı yani üst sınıflardan gelen gençlerin %51'inde yüksek benlik saygısı saptanmasına karşılık, alt toplumsal sınıflardaki gençlerde bu oran %38' dir. En üst ve en alt toplumsal sınıflardaki erkek gençler karşılaştırılınca, benlik saygısı belirgin biçimde, üst sınıf çocuklarında yüksek bulunmuş. Buna karşılık her iki sınıftaki genç kızlar karşılaştırılınca fark daha küçülmüştür (Yörükoğlu, 1986: 94)

R.B. Smith (1932), tarafından yapılan bir incelemede şu bulgular elde edilmiştir: Yüksek sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeye mensup çocuklar, daha aşağı tabakadan olan çocuklara nazaran daha az aşağılık duygusuna sahip bulunuyorlar (Jersild, 1978: 432).

Cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal kalıp yargılar, meslek seçiminde de kendini gösterir. İnsanlar kız veya erkek oluşlarından dolayı bir şekilde hem aileleri hem de toplum tarafından farklı mesleklere doğru yönlendirilirler ve bireyler bu kalıp yargıların etkisi altında meslek seçimi yapmaktadırlar. Böylece erkekler; matematik, tıp ve mühendislik gibi mesleklere; kızlar ise yükselme şanslarının fazlaca olmadığı edebiyat, sosyal hizmet ve büro işlerine yönelebilmektedir. Bugün gerek ülkemizde gerekse dünyada çeşitli meslek gruplarındaki bireylerin cinsiyetlerine bakıldığında, bir ayrımın söz konusu olduğu göze çarpar. Örneğin; Amerika Birleşik Devletlerindeki 1000 büyük anonim şirket üst düzey yöneticilerinin % 3'ünü, deniz piyadelerinin % 4'ünü, hemşirelerin % 97'sini ve sekreterlerin % 99'unu kadınlar oluşturmaktadır (Castro, 1990; Saltaman, 1991; Williams, 1989. Aktaran: Asılı, 2001).

Kadın ve erkeklerin farklı toplumsallaşma sürecinden geçmeleri, onların farklı deneyim fırsatlarına sahip olmaları ve yapıp ettiklerine çevreden gelen tepkilerin cinsiyetlerine göre farklılaşması kendilerini farklı alanlarda, farklı düzeylerde yetkin görmelerine yol açmaktadır. Kız ve erkek çocuklara yapılan muamele, çok erken yaşlardan itibaren farklılaşmakta ve her biri kendi cinsiyetlerine uygun görülen faaliyetlere yönlendirilmekte ve performansları o faaliyetlerde pekiştirilmektedir (Kuzgun, 2000. s: 88).

Kadınların meslekler içindeki benliklerini bulmaları, anne, eş ve çalışan rolleri arasındaki çatışmadan dolayı kesintiye uğramaktadır. Cinsiyet rolleri, onların mesleki alanda bazı konuları yürürlüğe koymalarını engellemektedir.

Kadının pozisyonu, ev düzenleyici konumundadır. Mesleğe katılmakla kadın, örnek hayat tarzını değiştirmektedir. Kadınların mesleğe girişlerinde etkili faktörler; işe giriş yaşı, işinde geçireceği zaman ve işin türüdür. Diğer faktörler; bireysel motivasyon, yetenek ve çevresel olaylar, finansal ihtiyaçlardır (Wolfson, 1972. Aktaran: Zunker, 1989).

Kadınlar seçtikleri mesleklerin çalışma saatlerine, çalışma koşullarına yüksek önem atfetmekteyken, arkadaşlık, dostluk gibi faktörleri de dahil ederken, erkekler; materyalistik tarafa güvence, ilerleme imkânları ve parasal durumlarına önem vermektedir.

Erkekler gelire birincil öncelik verirken, kadınlar insanlar arası ilişkiye önem vermektedir. Erkekler işlerin gelir, profesyonel gelişim, otorite ve bağımsızlığına en yüksek düzeyde önem vermektedir. Ayrıca müzakere, yönetim ve gözleme, alet kullanma/bilgisayar kullanmaya daha çok önem verirken; sayısal ve teknik yeteneklerini kullanmakta ve yönetim, teknoloji alanlarına da önem vermektedir.

Kadınlar, erkeklerden daha çok ruhsal yardım, artistik yetenek ve kültürle ilgili alanlarda çalışmayı istemektedirler. Kadınların tercihleri ve algılamaları hayattaki taleplerinin çeşitli yönde olmasından (iş ve aynı zamanda ev sorumluluğunu alma gibi) etkilenmektedir.

Post-Kammer ve Smith (1985), tarafından yapılan araştırmalarda, ilginin cinsiyet farklarının bir fonksiyonu olduğu, erkek ve kadın mesleklerinin dikkate alınmasında önemli rol oynadığını ortaya koymuştur. Geleneksel kadın mesleklerinde, eğitim ve meslek gereklerini yerine getirme bakımından kız ve erkekler arasında fark görülmemiş; ama ilgiler yönünden kızlar lehine önemli farklar gözlenmiştir. Kızlar geleneksel kadın mesleklerine erkeklerden daha fazla ilgi göstermiştir. Geleneksel erkek mesleklerinde de,

bu meslekleri tercih etme ve bunlara ilgi duyma yönünden, cinsiyet farkları gözlenmektedir; erkekler, erkek mesleklerine kızlardan daha çok ilgi duymakta ve daha çok erkek mesleklerini seçenek olarak düşünmektedir. Buna karşılık kızların erkek veya kadın mesleklerini dikkate alma puanlarında bir fark görülmemektedir. Yani kızlar, erkek mesleklerini seçenek olarak düşünebilmekte; fakat erkekler, kadın mesleklerini dikkate almak istetmemektedirler (Kuzgun, 2000: 88-89)

BÖLÜM II

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Karabük İli Merkezi'ndeki genel liseler, örnekleme il merkezinde eğitim gören son sınıf Türkçe-Matematik, Sosyal ve Fen alanlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. İlgili sınıflardaki öğrencilere grup olarak araştırmanın ölçme araçları uygulanacaktır. Uygulama yapılacak okul ve öğrenciler tesadüfi yolla seçilecektir.

Evreni Oluşturan Bölgeler: Karabük İli Merkez

Örnekleme, duruma göre varolan okulların büyük çoğunluğu dahil edilmeye çalışılacaktır. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin; cinsiyet, okudukları alan, ailelerinin aylık gelir düzeyi ve anne babalarının eğitim düzeyleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde olup, lise son sınıf öğrencilerinin gelecekle ilgili mesleki beklentilerinin bazı özlük niteliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmıştır. Bu çalışmada kullanılan yöntem, Tarama Modelinin bir alt yöntemi olan 'İlişkisel Tarama'dır. Bu çalışmada 'Gelecekle İlgili Mesleki Beklentileri', özlük nitelikler ve çeşitli değişkenler açısından betimlenmiş ve daha sonra bu değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, gerekli bilgileri toplamak için 'Gelecekle İlgili Mesleki Beklenti Anketi ve Kişisel Bilgi Formu' bir kağıt üzerinde kullanılmıştır.

Araştırmada, öğrencilerin gelecekle ilgili mesleki beklentilerini ortaya koymak için anket geliştirilmiştir. Bu amaçla, gelecekle ilgili mesleki beklenti, mesleki yönlendirme, ün-şöhret, kazanç, yeteneklerini kullanma, diğer bazı çevresel koşullara göre, anket formundaki sorular geliştirilmiştir. Bununla ilgili olarak öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuş olup; cevaplar, uzman görüşlerinden ve daha önce bu alanlarda yapılmış çalışmaların süzgecinden geçirilerek, deneme formları oluşturulmuştur. Ölçeğin deneme formu 100 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanarak elde edilen

sonuçlar üzerinde istatistiksel teknikler yapılarak, alfasına bakılıp güvenirlik hesaplanmıştır. Bu konuda, lme-değerlendirmeye ve konu alanı uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bunun sonucunda, güvenirlik 0,85 çıkmıştır. Dolayısıyla, ğrencilerin genel olarak gelecekle ilgili mesleki beklentilerini ortaya koyma yerine mesleki yönlendirme, n-şöhret, kazanç, yeteneklerini kullanma, diğer bazı çevresel koşullara göre belirlenecek ve bulgu-yorumlar bunlara göre yapılacaktır.

Mesleki Beklenti Anketi

Mesleki Beklenti Anketi, bireylerin kendi başlarına işaretleyebileceği bir lme aracıdır. Bireysel ya da grup olarak uygulanabilir. Tek sayfalık form, 20 maddeden oluşmaktadır. Mesleki Beklenti Anketi 'evet, hayır, kısmen' cevaplarından oluşmaktadır. Deneklerden her maddeyi okuyup, kendileri için en uygun ifadenin altına işaret koymaları istenmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel Bilgi Formu anketine cevap veren ğrencilerin;

Sınıf, Okul İsmi, Okulda Devam Edilen Alan, Ailelerin Aylık Gelir Miktarı, Ailenin Eğitim Düzeyi gibi sorulardan oluşmaktadır. Form, araştırma değişkenleri çerçevesinde oluşturulmuş ve anketin st kısmına yerleştirilmiştir.

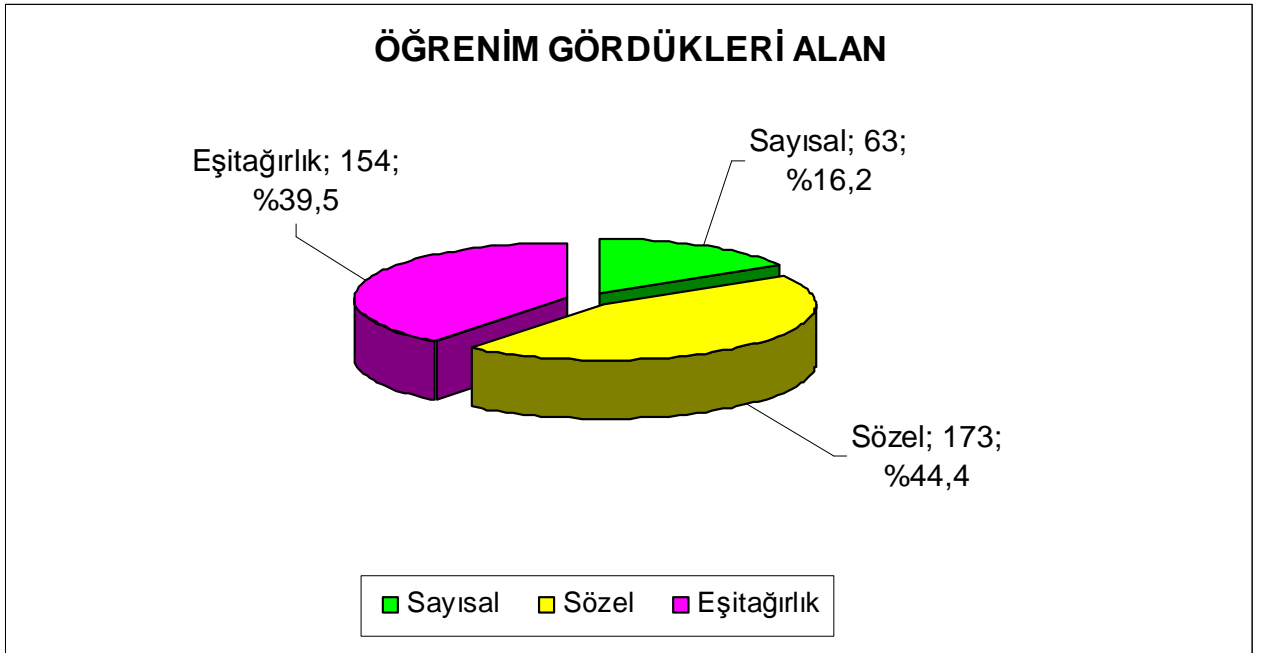
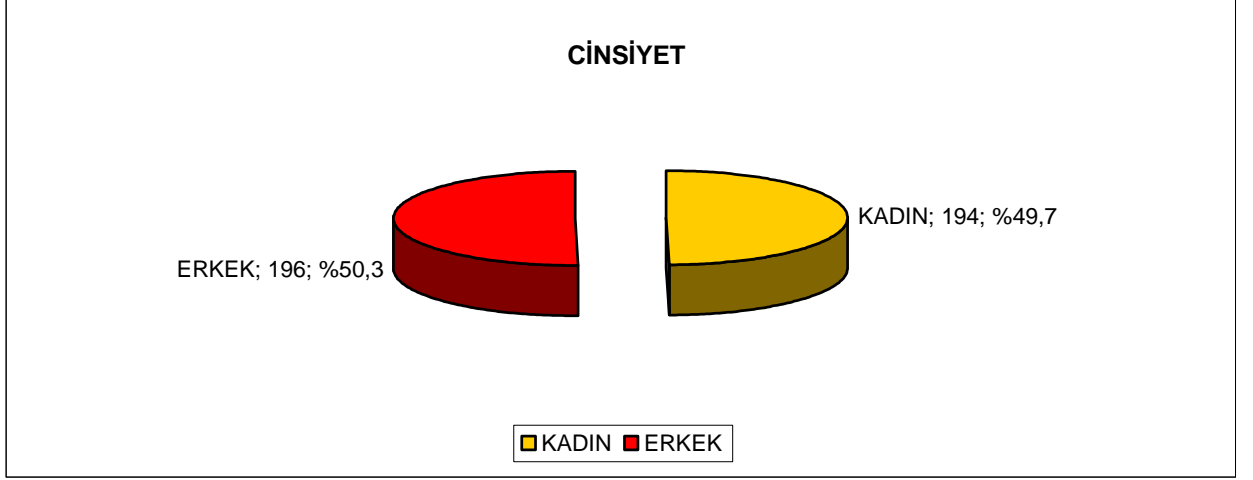
Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Verilerin analizinde, SPSS 10.0 paket programı kullanılacaktır. Araştırma verilerinin analizinde; t testi ve F testi (Varyans analizi) kullanılacaktır. Cinsiyetlerine göre, gelecekle ilgili mesleki beklentileri puanları arasında, fark olup olmadığına bakmak için t testi uygulanacaktır. Adı geçen bağımlı değişken (Mesleki beklentileri) açısından, öğrencileri okudukları alan, anne babanın eğitim durumu, aylık gelir düzeyleri bağımsız değişkenlerinde F testi (varyans analizi) kullanılacaktır.

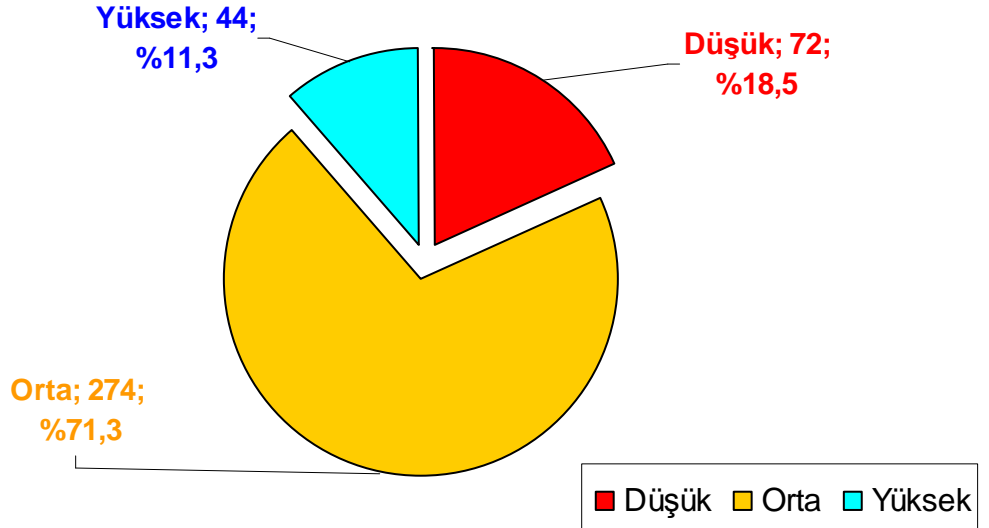
Araştırmanın Genellenebilirliği

Anket, Karabük İli'ndeki örneklem grubundaki öğrencilere uygulanacağından, gelecekteki mesleki beklentinin de yapısı itibariyle görelilik taşımasından dolayı özelikle örneklem grubundaki tüm öğrenciler için geçerlidir. Bu durumun araştırmaya yanlılık getirmeyeceği var sayılacaktır. Bulgularda varılan sonuçlarla genellemeye gidilmeyecektir. Sadece, rneklem grubundaki ğrenci cevaplarının sonuçları betimlenecektir.

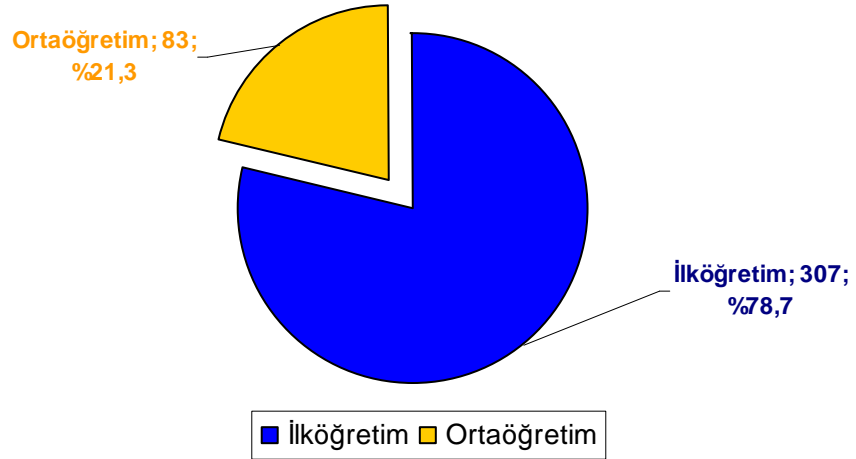
GRAFİKLER

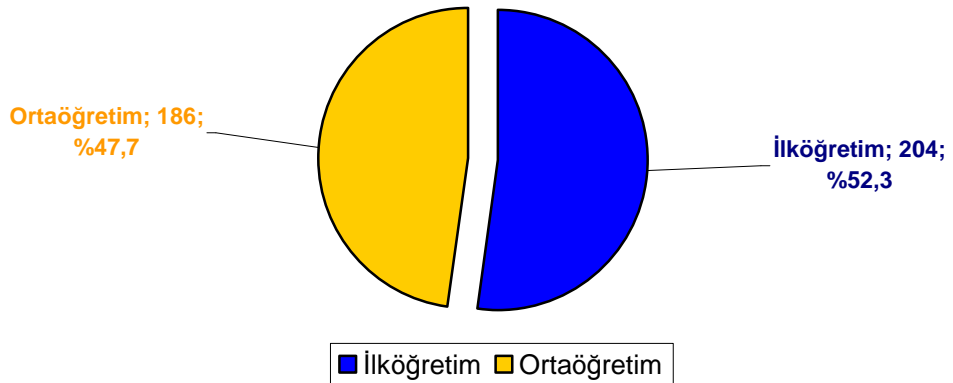
AİLENİN EKONOMİK DÜZEYLERİ

ANNE EĞİTİM DÜZEYLERİ

BABA EĞİTİM DÜZEYLERİ

Tablo 1**“Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet, Öğrenim Görülen Alan, Ailelerinin Aylık Gelir ve Anne-Baba Eğitim Düzeyi Değişkenlerine Göre Dağılımları”**

CİNSİYET		AİLENİN AYLIK GELİR DÜZEYİ			ÖĞRENİM GÖRÜLEN ALAN			ANNE EĞİTİM DÜZEYİ		BABA EĞİTİM DÜZEYİ	
Kız	Erkek	Düşük	Orta	Yüksek	Sözel	Sayısal	Türkçe-Mat.	İlköğretim	Ortaöğretim	İlköğretim	Ortaöğretim
194	196	72	274	44	173	63	154	307	83	204	186
%49,7	%50,3	%18,5	%71,3	%11,3	%44,4	%16,2	%39,5	%78,7	%21,3	%52,3	%47,7
GENEL TOPL.		GENEL TOPL.			GENEL TOPL.			GENEL TOPL.		GENEL TOPL.	
390		390			390			390		390	

a) Araştırmaya katılan öğrencilerden ailelerinin aylık gelir düzeyine göre; öğrencilerin % 18,5'i düşük , %71,3'ü orta, % 11,3'ü ise yüksek gelir düzeyine sahip ailelerden gelmektedirler.

b) Araştırmaya katılan öğrencilerden okudukları alan türüne göre; öğrencilerin %16,2'si Fen Bilimleri , %39,5'i Türkçe-Matematik, % 44,4'ü Sözel Alanında okumaktadır.

c) Araştırmaya katılan öğrencilerden toplam sayısı 390'dır. Cinsiyet değişkeni göre öğrencilerin %49,7'si kız, %50,3'ü erkektir.

d) Araştırmaya katılan öğrencilerden annelerinin eğitim düzeylerine göre; öğrencilerin %78,7'sinin annesi ilköğretim mezunu , %21,3'ünün annesi ortaöğretim mezunudur.

e) Araştırmaya katılan öğrencilerden babalarının eğitim düzeylerine göre; öğrencilerin %52,3'nün babası ilköğretim mezunu , %47,7'sinin babası ortaöğretim mezunudur.

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda bulgulara yer verilmiştir.

1. Cinsiyet Değişkeni Açısından Öğrencilerin Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerine Yönelik Sonuçlar

Tablo 2

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 1’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

Cinsiyet	Soru 1			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	67	53	74	194
	34,5%	27,3%	38,1%	100,0%
Erkek	42	50	104	196
	21,4%	25,5%	53,1%	100,0%
Toplam	109	103	178	390
T. Yüzdeleri	27,9%	26,4%	45,6%	100,0%

Tablo 3

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 1’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,0361	0,8540	3,335*	0,001
Erkek	196	2,3163	0,8051		

*P<0,05

Tablo 3’te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 1’e verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 3’te belirtildiği üzere cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 2’ye verdikleri cevaplar arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.(p=0,001, p<0.05)

Bu bulgulara göre;

Yetiştığı çevrede çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları(X=2.0361) kız öğrencilere (X=2. 3163) göre daha olumludur.

Tablo 4

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 2’ye Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 2			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	3	3	188	194
	1,5%	1,5%	96,9%	100,0%
Erkek	3	10	183	196
	1,5%	5,1%	93,4%	100,0%
Toplam	6	13	371	390
T.Yüzdeleri	1,5%	3,3%	95,1%	100,0%

Tablo 5

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 2’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,9536	0,2749	1,154	0,249
Erkek	196	2,9184	0,3258		

P>0,05

Tablo 5’te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 2’ye verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 2’ye verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur (p= 0,249, p>0,05). Öğrencilerin çoğu toplumda saygı gören bir meslekte çalışmak istemektedir.

Tablo 6

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

Cinsiyet	Soru 3			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	5	43	146	194
	2,6%	22,2%	75,3%	100,0%
Erkek	2	32	162	196
	1,0%	16,3%	82,7%	100,0%
Toplam	7	75	308	390
T.Yüzdeleri	1,8%	19,2%	79,0%	100,0%

Tablo 7

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,7268	0,5014	1,924	0,055
Erkek	196	2,8163	0,4138		

P>0,05

Tablo 7’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 3’e verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 3’e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur ($p=0,055$, $p>0,05$). Öğrencilerin çoğu sürekli yükselebileceği bir meslekte çalışmak istemektedir.

Tablo 8**“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 6’ya Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”**

CINSİYET	Soru 6			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	20	27	147	194
	10,3%	13,9%	75,8%	100,0%
Erkek	22	53	121	196
	11,2%	27,0%	61,7%	100,0%
Toplam	42	80	268	390
T.Yüzdeleri	10,8%	20,5%	68,7%	100,0%

Tablo 9**“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 6’ya Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”**

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,6546	0,6592	2,187	0,059
Erkek	196	2,5051	0,6906		

 $P > 0,05$

Tablo 9’da görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 6’ya verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 6’ya verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur ($p=0,059$, $p>0,05$). Öğrencilerin çoğu kıyafet zorunluluğu olmayan bir meslekte çalışmak istemektedir

Tablo 10

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 7’ye Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 7			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	20	51	123	194
	10,3%	26,3%	63,4%	100,0%
Erkek	16	38	142	196
	8,2%	19,4%	72,4%	100,0%
Total	36	89	265	390
T.Yüzdeleri	9,2%	22,8%	67,9%	100,0%

Tablo 11

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 7’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,5309	0,6765	1,693	0,091
Erkek	196	2,6429	0,6284		

$P > 0,05$

Tablo 11’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 7’ye verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 7’ye verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($p = 0,091$, $p > 0,05$). Öğrencilerin çoğu cinsiyetlerine uygun bir meslekte çalışmak istemektedir.

Tablo 12

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 8’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 8			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	145	35	14	194
	74,7%	18,0%	7,2%	100,0%
Erkek	101	68	27	196
	51,5%	34,7%	13,8%	100,0%
Toplam	246	103	41	390
T.Yüzdeleri	63,1%	26,4%	10,5%	100,0%

Tablo 13

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 8’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	1,3247	0,6046	4,433*	0,000
Erkek	196	1,6224	0,7163		

*P<0,05

Tablo 13’te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 8’e verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 13’te belirtildiği üzere cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 8’ e verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. (p=0,000, p<0,05)

Bu bulgulara göre;

Yeteneğinden önce gösterişli bir meslekte çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları(X=1,6224) kız öğrencilere (X=1,3247) göre daha olumludur.

Tablo 14

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 10’a Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru10			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	42	89	63	194
	21,6%	45,9%	32,5%	100,0%
Erkek	54	83	59	196
	27,6%	42,3%	30,1%	100,0%
Toplam	96	172	122	390
T. Yüzdeleri	24,6%	44,1%	31,3%	100,0%

Tablo 15

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 10’a Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,1082	0,7296	1,096	0,274
Erkek	196	2,0255	0,7608		

P>0,05

Tablo 15’te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 10’a verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 10’a verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur (p=0,274, p>0,05). Öğrencilerin çoğu ailelerinin de istediği bir meslekte çalışmak istemektedir.

Tablo 16

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 9’a Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru9			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	9	46	139	194
	4,6%	23,7%	71,6%	100,0%
Erkek	27	63	106	196
	13,8%	32,1%	54,1%	100,0%
Toplam	36	109	245	390
T.Yüzdeleri	9,2%	27,9%	62,8%	100,0%

Tablo 17

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 9’a Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,6701	0,5617	4,080*	0,000
Erkek	196	2,4031	0,7202		

*P<0,05

Tablo 17’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 9’a verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 9’a verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. (p=0,000, p<.05)

Bu bulgulara göre;

Devlet işine rahatça girebileceği bir meslekte çalışmak isteyen kız öğrencilerin cevapları(X=2,6701) erkek öğrencilere (X=2,4031) göre daha olumludur.

Tablo 18

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 11			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	156	20	18	194
	80,4%	10,3%	9,3%	100,0%
Erkek	121	53	22	196
	61,7%	27,0%	11,2%	100,0%
Toplam	277	73	40	390
T.Yüzdeleri	71,0%	18,7%	10,3%	100,0%

Tablo 19

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	1,2887	0,6268	3,087*	0,002
Erkek	196	1,4949	0,6906		

*P<0,05

Tablo 19’da görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 11’e verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 11’e verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. (p=0,002, p<0,05)

Bu bulgulara göre;

Aile büyüklerinin mesleklerini devam ettirmek isteyen erkek öğrencilerin cevapları(X=1,4949) kız öğrencilere (X=1,2887) göre daha olumludur.

Tablo 20

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 12’ye Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 12			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	38	63	93	194
	19,6%	32,5%	47,9%	100,0%
Erkek	38	63	95	196
	19,4%	32,1%	48,5%	100,0%
Toplam	76	126	188	390
T.Yüzdeleri	19,5%	32,3%	48,2%	100,0%

Tablo 21

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 12’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,2835	0,7733	0,093	0,926
Erkek	196	2,2908	0,7727		

$P > 0,05$

Tablo 21’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 12’ye verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 12’ye verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($p = 0,926$, $p > 0,05$). Öğrencilerin çoğu ast-üst ilişkisinin olmadığı bir meslekte çalışmak istemektedir

Tablo 22

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 13’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 13			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	80	76	38	194
	41,2%	39,2%	19,6%	100,0%
Erkek	59	74	63	196
	30,1%	37,8%	32,1%	100,0%
Toplam	139	150	101	390
T.Yüzdeleri	35,6%	38,5%	25,9%	100,0%

Tablo 23

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 13’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	1,7835	0,7512	3,033	0,003
Erkek	196	2,0204	0,7907		

*P<0,05

Tablo 22’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 13’e verilen cevaplara ilişkin; Tablo 23’te t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 13’e verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. (p=0,003, p<0,05)

Bu bulgulara göre;

Az çabayla çok para kazanabileceği bir meslekte çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları(X=2,6701) kız öğrencilere (X=2,4031) göre daha olumludur.

Tablo 24

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 14’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

Soru 14	CINSİYET		Toplam
	Kadın	Erkek	
Hayır	40	20	60
	66,7%	33,3%	100,0%
Kısmen	74	90	164
	45,1%	54,9%	100,0%
Evet	80	86	166
	48,2%	51,8%	100,0%
Toplam	194	196	390
T.Yüzdeleri	49,7%	50,3%	100,0%

Tablo 25

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 14’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,2062	0,7609	1,816	0,070
Erkek	196	2,3367	0,6555		

P>0,05

Tablo 25’te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 14’e verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 14’e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($p= 0,070$, $p>0,05$). Öğrencilerin çoğu seçeceği meslekte yeteneklerini sergilemek istemektedir.

Tablo 26

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 15’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 15			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	61	79	54	194
	31,4%	40,7%	27,8%	100,0%
Erkek	51	66	79	196
	26,0%	33,7%	40,3%	100,0%
Toplam	112	145	133	390
T.Yüzdeleri	28,7%	37,2%	34,1%	100,0%

Tablo 27

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 15’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	1,9639	0,7711	2,243	0,055
Erkek	196	2,1429	0,8038		

P>0,05

Tablo 27’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 15’e verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 15’e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur (p= 0,055, p>0,05). Öğrencilerin çoğu seyahat edebilecekleri bir meslekte çalışmak istemektedir.

Tablo 28

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 16’ya Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 16			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	1	32	161	194
	,5%	16,5%	83,0%	100,0%
Erkek	12	34	150	196
	6,1%	17,3%	76,5%	100,0%
Toplam	13	66	311	390
T.Yüzdeleri	3,3%	16,9%	79,7%	100,0%

Tablo 29

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 16’ya Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,8247	0,3945	2,409	0,056
Erkek	196	2,7041	0,5766		

P>0,05

Tablo 29’da görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 16’ya verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 16’ya verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($p= 0,056$, $p>0,05$). Öğrencilerin çoğu çalışma saatlerinin aile yaşantılarını etkilemeyecek bir meslekte çalışmak istemektedir.

Tablo 30

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 17’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 17			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	4	12	178	194
	2,1%	6,2%	91,8%	100,0%
Erkek	4	22	170	196
	2,0%	11,2%	86,7%	100,0%
Toplam	8	34	348	390
T.Yüzdeleri	2,1%	8,7%	89,2%	100,0%

Tablo 31

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 17’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,8969	0,3666	1,262	0,208
Erkek	196	2,8469	0,4139		

P>0,05

Tablo 31’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 17’ye verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 17’ye verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur (p=0,208, p>0,05). Öğrencilerin çoğu resmi tatillerini kullanabileceği bir meslekte çalışmak istemektedir.

Tablo 32

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 18’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 18			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	55	71	68	194
	28,4%	36,6%	35,1%	100,0%
Erkek	38	76	82	196
	19,4%	38,8%	41,8%	100,0%
Toplam	93	147	150	390
T.Yüzdeleri	23,8%	37,7%	38,5%	100,0%

Tablo 33

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 18’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,0670	0,7955	2,010	0,055
Erkek	196	2,2245	0,7515		

P>0,05

Tablo 33’te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 18’e verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 18’e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur (p= 0,055, p>0,05). Öğrencilerin çoğu masa başı bir işte çalışmak istemektedir

Tablo 34

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 19’a Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 19			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	4	13	177	194
	2,1%	6,7%	91,2%	100,0%
Erkek	4	40	152	196
	2,0%	20,4%	77,6%	100,0%
Toplam	8	53	329	390
T.Yüzdeleri	2,1%	13,6%	84,4%	100,0%

Tablo 35

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 19’a Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,8918	,3721	3,155*	0,002
Erkek	196	2,7551	,4763		

*P<0,05

Tablo 35’te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 19’a verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 35’te belirtildiği üzere cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 19’ a verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. (p=0,002, p<.05)

Bu bulgulara göre;

Kendilerini sıkılmayacak bir meslekte çalışmak isteyen kız öğrencilerin cevapları(X=2,8918) erkek öğrencilere (X=2,7551) göre daha olumludur.

Tablo 36

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 20’ye Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

CINSİYET	Soru 20			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Kadın	1	1	192	194
	,5%	,5%	99,0%	100,0%
Erkek	1	6	189	196
	,5%	3,1%	96,4%	100,0%
Toplam	2	7	381	390
T.Yüzdeleri	,5%	1,8%	97,7%	100,0%

Tablo 37

“Cinsiyet Değişkenine Göre Soru 20’ye Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

CINSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	194	2,9845	0,1602	1,289	0,198
Erkek	196	2,9592	0,2227		

P>0,05

Tablo 37’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre soru 20’ye verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin soru 20’ye verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($p=0,198$, $p>0,05$). Öğrencilerin çoğu severek yapabileceği bir meslekte çalışmak istemektedir.

2. Öğrenim Gördükleri Alan Değişkeni Açısından Öğrencilerin Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerine Yönelik Sonuçlar

Tablo 38

“Öğrencilerin Okudukları Alan Değişkenine Göre Soru 9’a Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

ALAN	Soru 9			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
Sayısal	5	20	38	63
	7,9%	31,7%	60,3%	100,0%
Sözel	16	52	105	173
	9,2%	30,1%	60,7%	100,0%
Eşit Ağırlık	15	37	102	154
	9,7%	24,0%	66,2%	100,0%
Toplam	36	109	245	390
T.Yüzdeleri	9,2%	27,9%	62,8%	100,0%

Tablo 39

“Öğrencilerin Okudukları Alan Değişkenine Göre Soru 9’a Verilen Cevaplara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları”

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplararası	,219	2	,109	0,251	0,778
Gruplarıçi	168,779	387	,436		
Toplam	168,997	389			

P>0,05

Tablo 39’da görüldüğü gibi öğrencilerin okudukları alan değişkenine göre soru 9’a verilen cevaplara ilişkin; ANOVA sonuçları öğrencilerin okudukları alan değişkeni açısından öğrencilerin soru 9’a verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur ($p= 0,778$, $p>0,05$) Öğrencilerin çoğu okudukları alan ne olursa olsun devlet işine rahatça girebileceği bir meslekte çalışmak istemektedir.

3. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzey Değişkeni Açısından Öğrencilerin Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerine Yönelik Sonuçlar

Tablo 40

“Öğrencilerin Cinsiyet ve Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Soru 4’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

Soru4			CINSİYET		Toplam
			Kadın	Erkek	
Hayır	SOSYO	Düşük	1	3	4
			25,0%	75,0%	100,0%
		Orta	4	3	7
			57,1%	42,9%	100,0%
		Yüksek	2		2
			100,0%		100,0%
Toplam			7	6	13
			53,8%	46,2%	100,0%
Kısmen	SOSYO	Düşük	13	17	30
			43,3%	56,7%	100,0%
		Orta	60	56	116
			51,7%	48,3%	100,0%
		Yüksek	3	8	11
			27,3%	72,7%	100,0%
Toplam			76	81	157
			48,4%	51,6%	100,0%
Evet	SOSYO	Düşük	18	20	38
			47,4%	52,6%	100,0%
		Orta	78	73	151
			51,7%	48,3%	100,0%
		Yüksek	15	16	31
			48,4%	51,6%	100,0%
Toplam			111	109	220
			50,5%	49,5%	100,0%

Tablo 41

“Öğrencilerin Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Soru 4’e Verilen Cevaplara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları”

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplararası	,979	2	,489	1,550	0,213
Gruplarıçi	122,152	387	,316		
Toplam	123,131	389			

$P > 0,05$

Tablo 41’de görüldüğü gibi cinsiyet ve ailelerin aylık gelir düzeyi değişkenine göre soru 4’e verilen cevaplara ilişkin; ANOVA sonuçları cinsiyet ve ailelerin aylık gelir düzeyi değişkeni açısından öğrencilerin soru 4’e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur ($p = 0,213$, $p > 0,05$) Öğrencilerin çoğu cinsiyetleri ve anne-babalarının aylık gelir düzeyi ne olursa olsun gelecekteki seçecekleri mesleğin onlara lüks yaşam sağlamasını istemektedir.

Tablo 42

“Cinsiyet ve Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Soru 5’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

Soru 5			CINSİYET		Toplam
			Kadın	Erkek	
Hayır	SOSYO	Orta			
Toplam			1	1	2
T.Yüzdeleri			50,0%	50,0%	100,0%
Kısmen	SOSYO	Düşük	10	10	20
			50,0%	50,0%	100,0%
		Orta	36	40	76
			47,4%	52,6%	100,0%
		Yüksek	4	2	6
			66,7%	33,3%	100,0%
Toplam			50	52	102
T.Yüzdeleri			49,0%	51,0%	100,0%
Evet	SOSYO	Düşük	22	30	52
			42,3%	57,7%	100,0%
		Orta	105	91	196
			53,6%	46,4%	100,0%
		Yüksek	16	22	38
			42,1%	57,9%	100,0%
Toplam			143	143	286
T.Yüzdeleri			50,0%	50,0%	100,0%

Tablo 43

“Öğrencilerin Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Soru 5’e Verilen Cevaplara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları”

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplararası	,921	2	,461	2,221	0,110
Gruplarıçi	80,269	387	,207		
Toplam	81,190	389			

P>0,05

Tablo 43’te görüldüğü gibi cinsiyet ve ailelerin aylık gelir düzeyi değişkenine göre soru 5’e verilen cevaplara ilişkin; ANOVA sonuçları cinsiyet ve ailelerin aylık gelir düzeyi değişkeni açısından öğrencilerin soru 5’e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur ($p=0,110$, $p>0,05$) Öğrencilerin çoğu cinsiyetleri ve anne-baba eğitim durumları ne olursa olsun kazancı bol olan bir meslekte çalışmak istemektedir.

4. Öğrencilerin Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerine Yönelik Sonuçlar

Tablo 44

“Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumuna Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

ANNE EĞİTİM DURUMU	Soru 3			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
İlköğretim	5	60	242	307
	1,6%	19,5%	78,8%	100,0%
Ortaöğretim	2	15	66	83
	2,4%	18,1%	79,5%	100,0%
Toplam	7	75	308	390
T. Yüzdeleri	1,8%	19,2%	79,0%	100,0%

Tablo 45

“Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

EĞİTİM	N	Ortalama	Std. Sapma	t	P
İlköğretim	307	2,7720	0,4575	0,016	0,987
Ortaöğretim	83	2,7711	0,4769		

P>0,05

Tablo 46

“Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

BABA EĞİTİM DURUMU	Soru 3			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
İlköğretim	6	38	142	186
	3,2%	20,4%	76,3%	100,0%
Ortaöğretim	1	37	166	204
	,5%	18,1%	81,4%	100,0%
Toplam	7	75	308	390
T.Yüzdeleri	1,8%	19,2%	79,0%	100,0%

Tablo 47

“Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Soru 3’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

EĞİTİM	N	Ortalama	Std. Sapma	t	P
İlköğretim	186	2,7312	0,5123	1,665	0,097
Ortaöğretim	204	2,8088	0,4065		

P>0,05

Tablo 45 ve 47’de görüldüğü gibi Anne ve Babalarının Eğitim Durumu değişkenine göre soru 3’e verilen cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Anne ve Babalarının Eğitim

Durumu değişkeni açısından öğrencilerin soru 3'e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur ($p= 0,097$, $p>0,05$) ğrencilerin çoğu sürekli yükselebileceği bir meslekte çalışmak istemektedir

Tablo 48

“ğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Soru 11'e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

BABA EğİTİM DÜZEYİ	Soru11			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
İlkretim	135	31	20	186
	72,6%	16,7%	10,8%	100,0%
Ortaretim	142	42	20	204
	69,6%	20,6%	9,8%	100,0%
Toplam	277	73	40	390
T.Yüzdeleri	71,0%	18,7%	10,3%	100,0%

Tablo 49

“ğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Soru 11'e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

EğİTİMDB	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
İlkretim	186	1,3817	0,6734	0,081	0,935
Ortaretim	204	1,4020	0,6623		

$P>0,05$

Tablo 49'da grldği gibi ğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi değişkenine Göre Soru 11'e Verilen Cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi değişkeni açısından öğrencilerin soru 11'e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($p=0,935$, $p>0,05$)

Tablo 50

“Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımı”

ANNE EĞİTİM DÜZEYİ	Soru 11			Toplam
	Hayır	Kısmen	Evet	
İlköğretim	221	52	34	307
	72,0%	16,9%	11,1%	100,0%
Ortaöğretim	56	21	6	83
	67,5%	25,3%	7,2%	100,0%
Toplam	277	73	40	390
T.Yüzdeleri	71,0%	18,7%	10,3%	100,0%

Tablo 51

“Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara İlişkin t Testi Sonuçları”

EĞİTİM DA	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
İlköğretim	307	1,3909	0,6790	0,299	0,765
Ortaöğretim	83	1,3976	0,6235		

P>0,05

Tablo 51’de görüldüğü gibi Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi değişkenine Göre Soru 11’e Verilen Cevaplara ilişkin; t testi uygulanmıştır. Öğrencilerin annelerinin Eğitim Düzeyi değişkeni açısından öğrencilerin soru 11’e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur (p= 0,765, p>0,05).

BÖLÜM IV

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak yapılan tartışmalara yer verilmiştir:

1) Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerindeki Farklılaştırma Durumu

Araştırma bulgularına göre; genel olarak bakıldığında pek farklılık bulunmamasına rağmen, soru bazında yapılan çalışma bulgularında bazı farklılıklar olduğu görülmüştür. Yetiştığı çevrede çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları, kız öğrencilere göre daha olumludur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, yetiştığı çevreden daha memnun olduğunu, bunun da çeşitli nedenlerden kaynaklandığını söyleyebiliriz: Yetiştığı ortamın olanakları, arkadaş çevresi, ailevi özellikler ve çevresel faktörler vb. Yetenekten önce gösterişli bir meslekte çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları, kız öğrencilere göre daha olumludur. Erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre mesleğin gösterişine ve kendine sağlayacakları olanaklara, yetenekten daha çok önem vermektedir. Devlet işine rahatça girebileceği bir meslekte çalışmak isteyen kız öğrencilerin cevapları, erkek öğrencilere göre daha olumludur. Bunun nedenleri; kız öğrencilerin ilerideki aile hayatlarını düşünerek, devlet işine rahatça girebileceği bir meslekte çalışmak istemesi, özel sektörün çalışma koşullarının daha yoğun olması düşünülebilir. Az çabayla çok para kazanabileceği bir meslekte çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları, kız öğrencilere göre daha olumludur. Ev ve aile yükünün büyük bir çoğunluğunun erkeğin üstünde olduğu göz önünde bulundurulursa; kendilerini sıkmayacak bir meslekte çalışmak isteyen kız öğrencilerin cevapları, erkek öğrencilere göre daha olumludur.

Jurgensen (1948), bireylerin bir meslekten beklentileri yani meslek değerleri; yaş, sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet gibi değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Örneğin, iş bulma kurumuna başvuran erkekler, çalışmak istedikleri kurumda sosyal güvence, ilerleme olanakları, çekici ve doyum verici iş etkinlikleri istediklerini belirtmektedirler. Centers (1949), bir işte çalışmakta olan kimselerden üst sosyo-ekonomik düzeyden gelenler, meslekte kendilerini ifade edebilme ve ilginç yaşantılar kazanma olanağı bulmaya önem vermektedirler. Buna karşılık, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen bireyler, daha çok sosyal güvenceyi önemli saymaktadır. (Kuzgun, 2000. s:79)

Leving ve Plake'in (1990) yapmış olduğu bir çalışmada “Mesleki Seçim Uzlaşma Surecinde Cinsiyetin ve Prestijin neminin İncelenmesi İçin Seçim İkilemi Yaklaşımı” kullanılmıştır. Erkekler; düşük prestijli erkeksi tip işleri, yüksek prestijli kadınsı işlere tercih etmektedirler. Bu araştırma sonucu ile bizim yaptığımız araştırma sonucu çelişmektedir. Erkek ğrenciler kız öğrencilere göre yeteneğinden önce gösterişli meslekleri daha çok tercih etmektedir. **Gati, Osipow ve Givon'un (1993)** “Meslek Seçimi Kararında Cinsiyet Farklılığı: Tercihlerin Yapısı ve İçerikleri” adlı araştırmasında 2000 ğrenci denek olarak alınmıştır. Araştırma bulgularını özetlenecek olursa; Mesleğin çeşitli yönlerine verilen önem konusunda kızlar ve erkekler arasında az farklılık bulunmuştur.

2) ğrencilerin ğrenim Gördükleri Alanlara Göre Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerindeki Farklılaştırma Durumu

Araştırma bulgularına göre; öğrenim gördükleri alan değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamazken öğrencilerin çoğu okudukları alan ne olursa olsun devlet işine rahatça girebileceği bir meslekte çalışmak istemektedir.

3) ğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeylerinin Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerindeki Farklılaştırma Durumu

Araştırma bulgularına göre; çoğu anne-babalarının aylık gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öğrencilerin çoğu anne-babalarının aylık gelir düzeyi ne olursa olsun kazancı bol ve lüks yaşam sağlayan meslek olmasını istemektedir.

M.Reuclin ve F. Bacher(1969)'in ana babaların, çocukların, öğretmenlerin okul ve meslek yönelimi konusundaki araştırması, her gencin toplumsal çevreye ve bölgenin endüstrileşme oranına özgü toplumsal tasarımlarla belirlenmiş olduğunu göstermiştir. Anne babalarının sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi çocuğun olanakları, tutumları ve tasarımları üzerinde son derece etkili olmaktadır; ana babalar çocukları için meslekler hiyerarşisinde kendilerine göre bir ilerleme amaçlamaktadırlar. ocuk ise tasarımlarını anne babasının tasarımlarına göre biimlendirmektedirler. Yazarlar bu etkinin okulun ilk yıllarından itibaren kendini gösterdiğini belirtiyorlar (Onur,1987: 243).

4)Öğrencilerin Anne-Babalarının Eğitim Düzeylerinin Gelecekle İlgili Mesleki Beklentilerindeki Farklaştırma Durumu

Araştırma bulgularına göre; anne-babalarının eğitim durumları değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamazken; öğrencilerin çoğu, anne-babalarının eğitim durumları ne olursa olsun sürekli yükselebileceği bir meslekte çalışmak istemektedir Öğrencilerin çoğu, aile büyüklerinin mesleklerini devam ettirmek istemektedirler.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve sonuçlara dayalı olarak yapılan önerilen yer verilmiştir.

1. Araştırma sonucunda, cinsiyet farkı olmaksızın, öğrenciler aşağıda belirtilen özelliklerin bulunduğu mesleklerde çalışmak istemektedirler:

- Toplumda saygı gören,
- Kıyafet zorunluluğu olmayan,
- Lüks yaşam sağlayan,
- Kazancı bol olan,
- Ast-üst ilişkisinin olmadığı,
- Sürekli yükselebileceği,
- Cinsiyetlerine uygun,
- Ailelerinin de istediği,
- Yeteneklerini sergileyebileceği,
- Seyahat edebilecekleri,
- Çalışma saatlerinin aile yaşantılarını etkileyemeyeceği,
- Resmi tatillerini kullanabileceği,
- Severek yapabileceği

Yetiştirdiği çevrede çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları, kız öğrencilere göre daha olumludur.

Yetenekten önce, gösterişli bir meslekte çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları, kız öğrencilere göre daha olumludur.

Devlet işine rahatça girebileceği bir meslekte çalışmak isteyen kız öğrencilerin cevapları, erkek öğrencilere göre daha olumludur.

Az çabayla çok para kazanabileceği bir meslekte çalışmak isteyen erkek öğrencilerin cevapları, kız öğrencilere göre daha olumludur.

Kendilerini sıkmayacak bir meslekte çalışmak isteyen kız öğrencilerin cevapları, erkek öğrencilere göre daha olumludur.

2. Öğrencilerin çoğu, okudukları alan ne olursa olsun devlet işine rahatça girebileceği bir meslekte çalışmak istemektedir

3. Anne-babalarının aylık gelir düzeyi ne olursa olsun, öğrencilerin çoğu, gelecekte seçecekleri mesleğin, onlara kazancı bol olup, lüks yaşam sağlamasını istemektedir.

4. Anne-babalarının eğitim durumları ne olursa olsun, öğrencilerin çoğu, sürekli yükselbileceği bir meslekte çalışmak istemektedir. Öğrencilerin anne-babalarının eğitim düzeyi değişkeni açısından soru 11'e verilen cevaplarına ilişkin 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur. Öğrencilerin çoğu, aile büyüklerinin mesleklerini devam ettirmek istemektedirler.

Elde edilen bu genel sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Bu araştırmada sadece; 20 soru ile belirlenen gelecek ile ilgili mesleki beklentilerle cinsiyet, alan, sosyo-ekonomik düzey ve anne baba eğitim düzeyleri değişkenleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Köy veya kentte yaşıyor olmak, evin en büyük ya da en küçük çocuğu olmak, aile ile birlikte ya da yalnız yaşıyor olmak, anne ve babanın mesleği, kişinin psikolojik ihtiyaçları, yaş v.b. değişkenlere bakılmamıştır. Başka araştırmalarda da gelecek ile ilgili mesleki beklentiler bu değişkenler açısından incelenebilir.

2. Özellikle alt sos-yo ekonomik çevrelerde yaşayan ve bilgiye ulaşma konusunda sıkıntı çeken lise öğrencilerinin, kendisi hakkında birçok bilgiyi değerlendirme, toplumdaki çok çeşitli meslekleri tanıma ve kendine uygun mesleği seçmesi konusunda, okullarda mesleki rehberlik çalışmaları titizlikle yürütülmelidir. Gelecekteki meslek

başarısının, bireylerin mesleklerinden memnun olmalarının ve toplumdaki insan gücünün planlamasının, öğrencilerin doğru meslek seçimlerine bağlı olduğu özellikle belirtilmelidir.

3. Gelecekle ilgili mesleki beklentiler, öğrencilerin meslek seçimlerinde önemli rol oynamaktadır. Hayatla ilgili çok önemli kararların alındığı ergenlik döneminde, doğru seçim yapabilme becerisinin kazandırılması gerekir. Bu programlar; yıllık rehberlik çerçeve program kapsamına alınarak, her sınıfa, yıl içine düzenli bir dağılım yapılacak şekilde sınıf öğretmenleri ve rehberlik servisi tarafından yürütülebilir.

4. Okullarda yürütülecek bu programlar, ergenlerin ailelerini de kapsayacak şekilde düzenlenebilir. Öğrencilere, velilere “Gelecekle İlgili Mesleki Beklentiler ve Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar” v.b. konularda seminerler uygulanabilir.

KAYNAKLAR

- ASILI, Gülseren. **Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini ve Ego Ben Durumları Arasındaki İlişkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2001.
- BACANLI, F. **Bir Mesleki Grup Rehberliği Programı ve Uygulama Kılavuzu**. M.E.B.Talim ve Terbiye Kurulu Bşk. Yayınları, Ankara, 1995.
- BAKIRCIOĞLU, R. **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Turhan Kitapevi, 2000.
- BAL, P. N. **Ergenlik Döneminde Meslek Kararı Verme Olgunluğunun İncelenmesi ve Mesleki Kararı Verme Eğitim Programının Etkisinin Araştırılması**. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1995.
- BİLGİN, A. **Grup Rehberliğinin ve Grupla Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Bağımsız Meslek Kararı Verme Davranışına Etkisi**. Yayınlanmamış Doktora tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995.
- CAN, G. **Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımlarını Etkileyen Etmenler**. Anadolu Üniversitesi Yayınları:392, Eskişehir, 1990.
- ELDELEKLİOĞLU, Jale. **Karar Stratejileri İle Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler**. Yayınlanmamış Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1996
- GATİ, Hamar; M. GIVON and S., Osipow. **Gender Differences in Career Decision Making, The Content and Structure**. Journal of Counseling Psychology, Volume 42, 1995.
- HEPPNER, Mary J. Frederica Hendricks. **A Process and Outcome Study Examining Career indecision and Indeciveness**. Journal of Counseling and Development, March/April, 1995.
- İNANÇ, B. **Türk Ergenlerinin Öz –İmajları**. Psikoloji Seminer Dergisi. Özel Sayısı, 1990.
- JERSILD , Arthur . **Gençlik Psikolojisi**. İstanbul: Takıloğlu Matbaa, 1978.
- KANTARCIOĞLU, S. **Rehberlik El Kitabı**.1. Basım, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1987.
- KEPÇEOĞLU, M. **Rehberlik Ve Psikolojik Danışma**. 1997.

- KOÇ, Mustafa. **Rehberlik**. Editör: Nurten Sargin. Mikro Yayınları, Ankara, 2003
- KULAKSIZOĞLU, Adnan. **Ergenlik Psikolojisi**. İstanbul, Remzi Kitapevi, 1998-2001.
- KUZGUN, Y. **Kendini Değerlendirme Envanteri El Kitabı**. Ö.S.Y.M. Yayınları, No: 18, Ankara, 1982.
- _____. **Çağdaş İnsanın en Önemli Kararı, Meslek Seçimi**. Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 325, 1994
- _____. **Karar Verme Stratejileri Ölçeği Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması**. VII. Ulusal Psikoloji Bilimsel Çalışmaları, Türk Psikologlar Dergisi, Ankara, 1993.
- _____. **Meslek Danışmanlığı**. Nobel Yayınları, Ankara, 2000.
- LARSON, Jeffy; Mark Butler; Stephan Wilson; Nilufer Mendora and Scot Allgood. **The Effects of Career Decision Problems in Young Adults**. Journal of Counseling and Development, September/October, Volume 73, 1994.
- LEVİNG AND PLAKE. **A Choice Dilemma Approach For Examining The Relative Importance of Sex Type and Prestige Preferences in the Process of Career Choice Compromise**, Journal of Counseling Psychology, Vol. 37, No: 4, 1990.
- ONUR, Bekir ve Diğerleri. **Ergenlik Psikolojisi**. Ankara, İmge Kitapevi, 1987.
- ÖZGÜVEN, İ E. **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Pederem Yayıncılık, Ankara 2001.
- SAVRAN, Canan. **Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ile Mesleki İlgileri Arasındaki İlişkiler: Pilot Bir Çalışma**. M.Ü. Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 7, 1995.
- ÜLTANIR, Emel. **İlköğretim 1. Kademe Rehberlik ve Danışma**. Nobel Yayın, Ankara, Kasım 2003.
- UYSAL, Şener. **Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimi**. Yeni Desen Matbaası, Ankara, 1970
- YÖRÜKOĞLU, A. **Gençlik Çağı**. Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., 1986.
- ZUNKER, Vernon.; G. **Career Conseling: Applied Concepts of Life Planning**, California: Brooks/Cole Publishing Company, 1989,

EKLER**MESLEKİ BEKLENTİ ANKETİ**

Uygulama Tarihi:...../...../.....

OKULU :**OKUDUĞU ALAN:****CİNSİYETİ** : **K**( ) **E**( )**AİLESİNİN AYLIK GELİR DÜZEYİ:**

600YTL ve altı ( )

600YTL – 800 YTL arası ( )

800YTL –1000 YTL arası ( )

1000YTL –1500 YTL arası ( )

1500YTL ve üzeri ( )

AİLENİN EĞİTİM DÜZEYİ:

	OKUR- YAZAR OLMAYAN	İLKOKUL	ORTAOKUL	LİSE	ÜNİVERSİTE
ANNE					
BABA					

AÇIKLAMA:**Sevgili Gençler**

Aşağıda sizin gelecekle ilgili mesleki beklentilerinizi belirlemek amacı ile bazı cümleler yer almaktadır. Her cümle ile ilgili görüş kişilere göre değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin görüşlerinizi yansıtmalıdır. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacağından bizim için önemli olan sizin soruları içtenlikle kendinize en uygun seçeneğe göre cevaplamanızdır. Lütfen ölçekteki maddeleri dikkatlice okuduktan sonra sizin düşüncelerinize ne derece uygun olduğuna karar veriniz ve karşılardaki derecelerden bir tanesine (X) işareti koyunuz.

NOT: 1)Hiçbir maddeyi boş bırakmayınız

2)Kişisel bilgilerinizle ilgili kısmı mutlaka doldurunuz

Yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Elif Nur ELMACI

MESLEKİ BEKLENTİ ANKETİ

NO	<u>Gelecekle İlgili Mesleki Beklentiler</u>	DERECELENDİRME		
		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Yetiştirdiğim çevrede çalışabileceğim bir meslek isterim.			
2	Toplumda saygı gören bir meslekte çalışmak isterim.			
3	Sürekli yükselebileceğim bir meslekte çalışmak isterim.			
4	Gelecekte seçeceğim meslek bana lüks yaşam sağlasın isterim.			
5	Kazancı bol olan bir meslekte çalışmak isterim.			
6	Kıyafet zorunluluğu olmayan bir meslekte çalışmak isterim.			
7	Cinsiyetime uygun meslek seçmek isterim.			
8	Yeteneğimden önce gösterişli meslekleri tercih etmek isterim.			
9	Devlet işine rahatça girebileceğim bir meslek isterim.			
10	Ailemin de istediği meslekte çalışmak isterim.			
11	Aile büyüklerimin mesleklerini devam ettirmek isterim.			
12	Ast-üst ilişkisinin olmadığı bir meslekte çalışmak isterim.			
13	Az çabayla çok para kazanabileceğim bir meslekte çalışmak isterim.			
14	Seçeceğim meslekte yeteneklerimi sergilemek olmazsa olmaz şartlarımdandır.			
15	Sürekli seyahat edebileceği bir meslekte çalışmak isterim.			
16	Çalışma saatleri aile yaşantımı etkilemeyecek bir meslekte çalışmak isterim.			
17	Resmi tatillerimi kullanabileceğim bir meslekte çalışmak isterim.			
18	Masa başı bir işte çalışmak isterim.			
19	Beni sıkmayacak bir meslekte çalışmak isterim.			
20	Severek yapacağım bir meslekte çalışmak isterim.			